

Elatusapuvelan perintä

18.09.2020

Sisällysluettelo

1 Etuusohje	1
1.1 Elatusavun perintä	1
1.1.1 Oikeus elatusavun perimiseen	1
1.1.2 Viivästyskorko	2
1.1.2.1 Viivästyskoron määrä	2
1.1.3 Perimisoikeuden kesto	3
1.1.4 Takautumissaatavan ja lapsen saatavan vanhentuminen	3
1.1.5 Varojen jakaminen lapsen saatavan ja takautumissaatavan kesken	4
1.1.6 Varojen ajallinen kohdentaminen	4
1.1.7 Perittävän määrän kohtuullistaminen ja perinnän lopettaminen	5
1.2 Maksuvelvoitteen vapaaehtoinen täyttäminen	6
1.2.1 Kertamaksu	6
1.2.2 Maksaminen useassa erässä	6
1.2.3 Kuittaaminen	6
1.2.3.1 Työttömyysturvan lapsikorotusten ja opintorahan huoltajakorotuksen kuittaaminen	7
1.2.4 Maksuvelvoitteen vapaaehtoisen täyttämisen laiminlyönti	7
1.3 Periminen ulosottoihin	8
1.3.1 Ulosoton peruminen	9
1.3.2 Sähköinen ulosottohakemus	9
1.3.3 Elatusavun perintään liittyviä erityistilanteita	9
1.4 Elatusapuvelan ulosottoon liittyviä erityispiirteitä	9
1.4.1 Maksuvapautus ja perintä	11
1.4.2 Periminen kuolinpesältä	12
1.4.2.1 Kuolinpesän velka ja vainajan velka	14
1.4.2.2 Kuolinpesän osakkaan vastuu vainajan velasta	15
1.4.2.3 Kuolinpesän varojen jakaminen osakkaille ennen velkojen maksua	15
1.4.2.4 Pesänselvittäjä	15
1.4.2.5 Ulosmittaus ja kuolinpesä	16
1.4.2.6 Velkajärjestely ja velallisen kuolema	17
1.4.2.7 Kuolinpesän konkurssi	17
1.4.3 Yksityishenkilön velkajärjestely	17
1.4.3.1 Etuoikeutettu elatusapuvelka	17
1.4.3.2 Kela velkojana velkajärjestelyssä elatusapusaatavan osalta	18
1.4.3.3 Velkajärjestelyn aikana erääntyvä elatusapusaatava	18
1.4.3.4 Elatusapuvelan vanhentuminen maksuohjelman rautessa	19
1.4.4 Konkurssi	19
1.4.4.1 Saatavan valvonta konkurssissa	20
1.4.4.2 Elatusapuvelka konkurssissa	20
1.4.4.3 Konkurssin raukeaminen	20
1.4.5 Julkinen haaste	20
1.5 Elatusavun perinnästä elatustuen saajalle annettavat tiedot	21

1.6 Elatusavun perintä ulkomailta	22
1.6.1 Yleistä elatusavun ulkomaan perinnästä	22
1.6.2 Perinnän kohdevaltiot ja sovellettavat kansainväliset säädökset	23
1.6.3 Ulkomaan perinnän haasteet	23
1.6.4 Perintäprosessi	25
1.6.5 Ulkomaisen elatustukipäätöksen perintä ulkomailta	27
1.6.6 Osoitetiedustelu	27
1.7 Oikeudellisen perinnän perintäinstrumentit ulkomailla	28
1.7.1 Pohjoismaiden välinen sopimus elatusavun perimisestä pakkotoimin	29
1.7.2 Elatusapuaasetus	30
1.7.3 Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen välinen valtiosopimus	33
1.7.4 Suomen ja Kanadan Ontarion provinssin välinen vastavuoroisuusjärjestely	34
1.7.5 Vuoden 1956 New Yorkin yleissopimus ja vuoden 1973 Haagin yleissopimus	34
1.7.6 Vuoden 2007 Haagin yleissopimus	36
1.7.7 Perintäinstrumenttien ulkopuoliset valtiot	37
1.7.8 Muut valtiot	37
1.8 Ulkomaisen elatustukipäätöksen täytäntöönpano Suomessa	38
1.8.1 EUn jäsenvaltiot ja elatusapuaasetus voimassa päätöksen vireilletulopäivänä	40
1.8.2 EUn jäsenvaltiot ja elatusapuaasetuksen mukaiset eksekvatuurihakemukset	41
1.8.3 Vuoden 2007 Haagin yleissopimukseen perustuvat eksekvatuurihakemukset	41
1.8.4 Elatusapuaasetusta ja yleissopimusta ei voida soveltaa päätökseen	42

1 Etuusohe

Etuusohe on toimintaohje, jota käytetään apuna etuuksien ratkaisutyössä. Ohje on ensisijaisesti tarkoitettu Kelan sisäiseen käyttöön. Ohjeen pdf-tiedosto muodostuu automaattisesti Kelan intranetissä olevan etuusoheen verkkosivuista.

Pdf-muotoisesta etuusoheesta puuttuvat kaikille ohjeille sisällöltään samanlaiset ohjeet

- päätöksen oikaisu ja poistaminen
- takaisinperintä
- muutoksenhaku.

Näistä on tehty omat pdf-ohjeet.

1.1 Elatusavun perintä

Elatustuen myöntäminen ei vapauta elatusvelvollista maksamasta lapselle elatusapua siten kuin elatussopimuksella tai tuomioistuimen päätöksellä on vahvistettu.

Kun Kela maksaa lapselle elatustukea elatusavun maksamisen laiminlyönnin perusteella, sille siirtyy oikeus elatusapuun maksamansa elatustuen määrää vastaavalta osalta (*takautumissaatava*). Lapsella on oikeus saada elatusavusta se osa, joka ylittää Kelan takautumissaatavan (lapsen saatava).

Koska Kela elatusapua periessään perii takautumissaatavan lisäksi myös lapselle kuuluvaa osaa elatusavusta, Kelalla on toiminnalleen normaalia takaisinperintää vahvempi peruste. Elatusavun perinnän ensisijaisena tarkoituksena on turvata lapsen oikeus riittävään elatukseen. Kelan oikeus elatusavun perintään sisältää siten samalla myös velvollisuuden mahdollisimman tehokkaaseen perintätoimintaan.

1.1.1 Oikeus elatusavun perimiseen

Kun Kela on antanut päätöksen elatustuen myöntämisestä elatusavun maksamisen laiminlyönnin perusteella, sillä on oikeus periä elatusvelvolliselta kaikki maksamatta olevat elatusapuerät.

Kelan oikeus maksamatta olevien elatusapuerien perimiseen kattaa:

1. takautumissaatavan;
2. lapsen saatavan; ja
3. lapsen saatavalle maksettavan viivästyskoron.

Kun elatusvelvollinen on saanut tiedon elatustuen myöntämisestä, hän voi sinä aikana, jona oikeus elatusavun perimiseen kuuluu Kelalle, täyttää maksuvelvollisuutensa ainoastaan maksamalla elatusapuerät Kelalle.

Mainitun ajankohdan jälkeen elatusvelvollisen esimerkiksi suoraan lapselle maksama elatusapu ei vähennä hänen elatusapuvelkaansa Kelalle. Jos elatusvelvollinen maksaa elatustukipäätöksen jälkeen elatusapusuorituksen suoraan lähivanhemmalle, on kyseessä Kelan kannalta joku muu suoritus kuin elatusapu. Lähivanhemmalle maksettu suoritus ei vähennä elatusapuvelkaa tässä tapauksessa. Elatusvelvollisen ja lähivanhemman tulee tämän suorituksen osalta sopia keskenään miten rahan kanssa menetellään. Elatusvelvollisen tiedustellessa asiaa Kelalta, hänet tulee ohjata sopimaan

asiasta lähivanhemman kanssa. Jos sopiminen ei onnistu, elatusvelvollisella on oikeus nostaa perusteettoman edun kanne käräjäoikeudessa lähivanhempaa kohtaan.

Elatusvelvollisen katsotaan saaneen tiedon elatustuen myöntämisestä seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun elatustukea koskeva päätös on postitettu hänen ilmoittamallaan osoitteella, ellei elatusvelvollinen muuta näytä.

Tiedoksisaamispäivä on siis päätöksen postittamisen jälkeinen 7. päivä. Jos tämä päivä on pyhäpäivä, arkilauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä taikka joului- tai juhannusaatto, tiedoksisaannin ajankohta on ko. päivää seuraava arkipäivä.

Jos elatusvelvollisen elatusapuvelan suoritukset sijoittuvat ajalle, jolloin elatustukipäätös on tehty, mutta elatusvelvollinen ei ole saanut vielä tietoa elatustukipäätöksestä, suoritukset tulee ottaa Kelassa huomioon velkasaldon osalta. Tehdyt suoritukset vähentävät elatusvelvollisen velkaa. Asian selvittämisen yhteydessä on tärkeää, että tieto velkojen korjaamisesta on sekä elatustukipuolen käsittelijöillä että Perintäkeskuksella. Perintäkeskuksen osalta on erityisen tärkeää, että perinnässä on oikea velkasaldo. Jos velkasaldon osalta on perusteltua epäselvyyttä, perintätoimista tulee pidättäytyä.

1.1.2 Viivästyskorko

Jos elatusvelvollinen ei maksa elatusapua sille asetetussa määräajassa, hänen on maksettava viivästyneelle elatusapuerälle viivästyskorkoa. Viivästyskorkoa maksetaan ainoastaan lapsen saatavalle. Takautumissaatavalle viivästyskorkoa ei makseta.

Viivästyskorko määräajoin suoritettavalle elatusavulle lasketaan siten, kuin lapsen elatuksesta annetussa laissa säädetään (laki lapsen elatuksesta (704/1975), 16 b §).

Viivästyskorko lasketaan kalenterivuositain määrälle, joka saadaan laskemalla yhteen kunkin kuukauden viimeisenä päivänä suorittamatta olevat elatusavun määrät ja jakamalla summa niiden kalenterikuukausien lukumäärällä, joiden viimeisenä päivänä elatusapua on ollut suorittamatta. Viivästyskorko lasketaan näille kalenterikuukausille.

Ulosmittaus ei keskeytä elatusavun pääoman ja viivästyskorkojen vanhentumista. Ulosmitatulle velalle ei voida kerryttää viivästyskorkoa enää sen jälkeen, kun pääoma on vanhentunut (laki lapsen elatuksesta 16 c:lä.)

1.1.2.1 Viivästyskoron määrä

Viivästyskoron määrään sovelletaan mitä korkolaissa säädetään (korkolaki ([633/1982](#)), 4 § 1 mom.). Lain mukaan velan maksun viivästyessä velallisen on maksettava viivästyneelle määrälle vuotuista viivästyskorkoa, joka on seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi kuin kulloinkin voimassa oleva viitekorko.

[Viivästyskoron määrä alkaen vuodesta 1995](#) on nähtävissä Suomen Pankin sivuilla.

Viivästyskorko peritään elatusvelvolliselta, vaikka viivästyskorosta ei olisi elatussopimuksessa tai tuomioistuimen päätöksessä erikseen sovittu. Ainoastaan siinä tapauksessa, että elatusavun viivästyskorosta on sopimuksessa tai tuomioistuimen päätöksessä nimenomaisesti luovuttu, viivästyskorkoa ei peritä.

1.1.3 Perimisoikeuden kesto

Kelan oikeus elatusavun perimiseen jatkuu, kunnes elatusvelvolliselta on saatu perityksi kaikki maksamatta olevat elatusapusaatavat. Perintä päättyy, kun sekä takautumissaatava että lapsen saatava korkoineen on kokonaisuudessaan maksettu tai saatava on vanhentunut. Mikäli elatusapuvelasta on maksamatta ainoastaan lapsen saatavaa ja/tai tämän korkoa, voidaan yksittäistapauksissa lähivanhemman kirjallisesta pyynnöstä saatavan periminen siirtää lähivanhemmalle. Muussa tapauksessa lähivanhemman pyynnöstä ei perintätoimia voida päättää tai saatavan perintää siirtää lähivanhemmalle tai muulle henkilölle.

Tätä aikaisemmin Kelan oikeus elatusavun perimiseen päättyy vain, kun:

- takautumissaatava jätetään elatusvelvollisen maksukyvyttömyyden takia perimättä (maksuvapautus) tai
- takautumissaatava vanhentuu.

Jos elatusavun maksun laiminlyönnin vuoksi on toimitettu palkan ulosmittaus, Kelan perintäoikeus jatkuu kunnes ulosmittaus on voimassa (ulosottokaari (705/2007), 4 luku 57 §:n 3 mom.).

Palkan ulosmittaus elatusavun perimiseksi on voimassa siihen saakka, kunnes velallinen on:

- suorittanut kaikki erääntyneet elatusapuerät;
- suorittanut lisäksi etukäteen seuraavan kuukauden elatusapumäärän; ja
- tehnyt uskottavaksi, että hän vastaisuudessa täyttää elatusvelvollisuutensa.

Ulosottoviranomainen ilmoittaa Kelalle palkan ulosmittauksen päättymisestä. Kela ei peruuta ulosottoa vaan odottaa, että ulosottoviranomainen palauttaa perintäasian loppuun perittynä.

1.1.4 Takautumissaatavan ja lapsen saatavan vanhentuminen

Takautumissaatava on perittävä elatusvelvolliselta viiden vuoden kuluessa sitä seuranneen vuoden alusta, jona elatusapu, jonka maksamisen laiminlyönnin perusteella elatustuki on maksettu, on erääntynyt. Saatava raukeaa siten viidennen kalenterivuoden päättyessä. Vanhenemisaikaa ei voida katkaista.

Esimerkki

Elatusvelvollinen J:llä on erääntyneitä elatusapuvelkoja vuosilta 2007–2010. Kun elatusapuvelkaa peritään vuonna 2015, perintä voidaan kohdistaa vuoteen 2010. Vuonna 2007-2009 erääntynyt elatusapuvelka on vanhentunut.

Lapsen saatava vanhentuu vastaavalla tavalla kuin takautumissaatava (laki lapsen elatuksesta (673/1998), 16 c §). Viivästyskorko vanhentuu lapsen saatavan pääoman mukana vuosittain. Eli kun lapsen saatava vanhentuu, niin samalla vanhentuu myös oikeus periä kyseiselle velalle kerrytettyä viivästyskorkoa.

Ulkomaisiin elatuspäätöksiin perustuvat lasten saatavat vanhentuvat päätöksien vahvistaneiden valtioiden lainsäädäntöjen mukaisesti eikä niiden osalta voida noudattaa Suomen lain säädöksiä vanhentumisesta. Ulkomaisiin päätöksiin perustuva lapsen

saatava voi vanhentua lyhyemmässä (esim. Saksa) tai pidemmässä (esim. Viro) ajassa kuin suomalaisiin päätöksiin perustuva lapsen saatava. Joidenkin valtioiden antamien päätöksiä osalta lapsen saatava ei vanhene ollenkaan (esim. jotkin Yhdysvaltojen osavaltiot). Takautumissaatavan vanhentumiseen tällä ei kuitenkaan ole vaikutusta vaan se vanhenee aina elatustukilain 22 §:n mukaisesti.

Vaikka elatusapusaatavan vanhentumisaikaa ei voi katkaista, elatusapu voidaan tietyissä tilanteissa periä vanhentumisajan täyttymisestä huolimatta. Näin voidaan menetellä, jos viiden vuoden vanhenemisajan kuluessa:

- elatusvelvollinen on asetettu konkurssiin;
- saatavan perimiseksi on toimitettu ulosmittaus;
- tai saatava on valvottu julkisessa haasteessa.

Edellä mainituissa tapauksissa vanhenemisajan umpeen kuluminen ei estä maksun saamista sittemmin ulosmitatuista varoista, konkurssipesästä saadusta omaisuudesta taikka niistä varoista, joista julkisessa haasteessa ilmoitetut saamiset on maksettava. On hyvä havaita, että velka on vanhentunut näissäkin tapauksissa, mutta lain mukaan on oikeus ottaa suoritus vanhentuneelle velalle.

Esimerkki

Elatusvelvollinen K:lla on erääntyneitä elatusapuvelkoja vuosilta 2007–2012. Vuonna 2012 toinen K:n vanhemmista kuolee, jolloin elatusapuvelan perimiseksi kohdistetaan ulosmittaus jakamattomaan kuolinpesään, jonka osakas K on. Toinen K:n vanhemmista kuolee vuonna 2013, ja kuolinpesä jaetaan K:n ja hänen sisarustensa kesken. Vaikka vuonna 2007 erääntyneen elatusapuvelan osalta viiden vuoden vanhenemisaika on umpeutunut vuoden 2012 lopussa, vuoden 2007 vanhentunutta elatusapuvelkaa voidaan kattaa vuonna 2012 toteutetusta ulosmittauksesta saaduista varoista. Tämä on mahdollista, koska ulosmittaus jakamattomaan kuolinpesään on tehty ennen vuoden 2007 elatusapuvelan vanhentumisajan umpeutumista.

1.1.5 Varojen jakaminen lapsen saatavan ja takautumissaatavan kesken

Elatusvelvolliselta saaduista varoista maksetaan ensin elatusavun saajalle elatusapu siltä osin kuin se ylittää maksetun elatustuen (lapsen saatava) sekä tälle elatusavulle kertynyt viivästyskorko. Vasta kun lapsen saatavaa ei ole enää jäljellä, käytetään elatusvelvolliselta saadut varat takautumissaatavan korvaukseksi. Edellä mainittu koskee kaikkia elatusvelvolliselta vapaaehtoisina suorituksina, ulosottoimin tai muuten perityksi saatuja varoja.

1.1.6 Varojen ajallinen kohdentaminen

Elatusvelvollisen maksamat suoritukset kohdennetaan, elatustukilain 23 §:n mukaisesti, perittävässä oleviin kalenterivuosiin alkaen vanhimmasta ja päättyen uusimpaan. Elatusvelvollisella itsellään ei ole oikeutta päättää, minkä kuukauden elatusapua hänen suorituksensa koskevat.

Elatusvelvolliselta saadut varat kohdennetaan vanhimmalta perittävässä olevalta kalenterivuodelta olevan elatusavun ja sille kertyneen viivästyskoron suorituksiksi.

Vasta kun lapsen saatava on katettu kokonaisuudessaan jokaiselta perittävässä olevalta kalenterivuodelta, jäljellä olevat varat kohdennetaan vanhimmalta perittävässä olevalta kalenterivuodelta olevan takautumissaatavan suorituksiksi. Edellä mainittu koskee kaikkia elatusvelvolliselta vapaaehtoisina suorituksina, ulosottotoimin tai muuten perityksi saatuja varoja.

Esimerkki

Elatusvelvollinen L:llä on eräänntyneitä, perimiskelpoisia elatusapuvelkoja vuosilta 2009–2012. L:n Kelalle maksama elatusapu kohdennetaan lapsen saatavan ja sille lasketun viivästyskoron kattamiseksi ensin vuodelle 2009. Kun lapsen saaminen ja viivästyskorko on vuoden 2009 osalta kokonaan katettu, varat kohdennetaan vuoden 2010 lapsen saatavaan ja viivästyskorkoon, sen jälkeen lapsen saatavaan ja viivästyskorkoon vuodelta 2011 jne. Kun lapsen saatava viivästyskorkoineen on katettu kokonaisuudessaan vuosilta 2009–2012, varat kohdennetaan takautumissaatavaan vuodesta 2009 alkaen, edellyttäen ettei ko. vuoden takautumissaatava ole ehtinyt vanhentua. Näin edetään vuosi kerrallaan aina vuoteen 2012 asti.

1.1.7 Perittävän määrän kohtuullistaminen ja perinnän lopettaminen

Elatustukilaissa ei ole säännöstä, joka mahdollistaisi elatusapusaatavan perinnän kohtuullistamisen tai perinnän lopettamisen perintätoimenpiteiden tuloksettomuuden johdosta. Elatusavun perinnästä ei siis voida luopua kokonaan eikä osittain esimerkiksi elatusvelvollisen taloudellisen tilanteen tai saamisen vähäisen määrän perusteella, eikä perintää voida myöskään lopettaa ns. toivottomana perintänä. Niissä tilanteissa, joissa perinnän jatkaminen aktiivisilla perintätoimilla ei ole mahdollista, voidaan elatusapuvelka jättää odottamaan vanhentumista (esim. elatusvelvollisen varaton kuolinpesä).

Elatusavun perinnästä ei voida luopua eikä saatavan määrää kohtuullistaa lapsen saatavan tai sen koron osalta, vaikka lähivanhempi tällaisen pyynnön Kelalle esittäisi. Elatustukilain mukaan oikeus elatusapuun siirtyy Kelalle vain maksetun elatustuen määrää vastaavalta osalta. Elatustuen ylittävältä osalta oikeuden haltijana on lapsi. Lapsen puolesta elatusasiassa puhevaltaa käyttää hänen huoltajansa. Holhoustoimilain 32 § 1 momentin mukaan edunvalvoja ei saa lahjoittaa päämiehensä omaisuutta. Huoltaja on tässä tapauksessa tulkittava holhoustoimilain mukaiseksi edunvalvojaksi. Huoltaja ei voi luopua lapsen puolesta myöskään tulevista elatusapueristä (laki lapsen elatuksesta, 7.3 §).

Lapsen tultua täysi-ikäiseksi voi lapsi luopua hänelle kuuluvan elatusavun perinnästä. Lapsen ilmoittama luopuminen sitoo Kelaa. Luopuminen tulee tehdä kirjallisesti ja ilmoituksesta on käytävä ilmi kuka luopuu (nimi, henkilötunnus), mistä luopuu (miltä ajalta ja mistä määrästä tai että luopuu saatavasta kokonaisuudessaan). Luopumisilmoitus on päivättävä ja omakätisesti allekirjoitettava. Lapsen luopuminen ei vaikuta takautumissaatavan perimiseen. Takautumissaatava peritään näissä tapauksissa normaalisti loppuun.

Lapsen tultua täysi-ikäiseksi Kela voi lapsen kirjallisen pyynnön perusteella tilittää perittyä saadun elatusavun lähivanhemman sijasta lapselle.

1.2 Maksuvelvoitteen vapaaehtoinen täyttäminen

Elatusvelvollinen täyttää maksuvelvollisuutensa Kelaä kohtaan, kun hän:

1. maksaa ennen elatusavun hakemista erääntyneet elatusapuerät Kelan asettamassa kohtuullisessa määräajassa; tai
2. tekee Kelan kanssa maksusuunnitelman, jossa hän sitoutuu maksamaan elatusapua riittävässä määrin.

1.2.1 Kertamaksu

Kohtuullinen määräaika elatusapuvelan kertamaksulle on 37 päivää. Määräaika voidaan erityisestä syystä pidentää. Erityisenä syynä voidaan pitää esimerkiksi elatusvelvollisen työhönmenoa ja siitä odotettavissa olevaa palkkatuloa, joka maksetaan vasta määräajan jälkeen.

Esimerkki

Kela on asettamassa elatusvelvollinen D:lle määräaika elatusapuvelan maksamiseksi. Työttömänä oleva D aloittaa työn kuukauden kuluttua ja saa ensimmäisen palkkansa kahden viikon päästä työsuhteen alkamisesta. Voidaan katsoa, että on olemassa erityisen painava syy 37 päivän määräajan pidentämiselle D:n palkanmaksupäivään asti.

1.2.2 Maksaminen useassa erässä

Jos elatusvelvollinen ei pysty maksamaan elatusapuvelkaansa kertasuorituksena, hänen kanssaan pyritään tekemään maksusuunnitelma velan maksamiseksi useammassa erässä.

Maksusuunnitelman vähimmäistaso on johdettavissa elatustukilaista (elatustukilaki (580/2008), 20 §).

Elatusvelvollisen on maksusuunnitelmassa sitouduttava:

1. maksamaan elatusapua säännöllisesti kuukausittain vähintään määrän, joka vastaa erääntyvää elatusapua; ja
2. lyhentämään jossain määrin erääntyntä elatusapuvelkaa.

Elatusapuvelan lyhentämisellä ei ole euromääräistä alarajaa, mutta elatusvelvollisen on jokaisena kalenterikuukautena tosiasiallisesti lyhennettävä elatusapuvelkaa. Maksusuunnitelmaa harkittaessa tulisi huomioida se, että erääntynyt elatusapuvelka, jota maksetaan erissä, ei pääse perinnän aikana vanhentumaan.

1.2.3 Kuittaaminen

Elatustukilaissa ei ole säännöstä, jonka perusteella Kelalla olisi oikeus kuitata elatusapuvelkaa muusta elatusvelvollisen saamasta Kela-etuudesta. Elatusapuvelkaa voidaan kuitata muusta etuudesta vain jos siitä on sovittu elatusvelvollisen aloitteesta. Kela ei oma-aloitteisesti ehdota elatusapuvelan kuittaamista asiakkaalle maksettavasta etuudesta.

Jos elatusvelvollinen pyytää elatusapuvelan kuittaamista sellaisesta etuudesta, josta kyseessä olevan etuuslain perusteella jo kuitataan (sama tai rinnasteinen etuus) muuta aiheettomasti maksettua etuutta, elatusapuvelan kuittaus ei ole mahdollista.

Jos elatusvelvollinen pyytää elatusapuvelan kuittaamista sellaisesta etuudesta, josta hänen suostumuksellaan jo kuitataan muuta aiheettomasti maksettua etuutta, elatusapuvelan kuittaus on mahdollista.

Kuittausta ei aloiteta, eikä jatketa, jos asiakas on toimeentulotuella tai alkaa saamaan toimeentulotukea.

1.2.3.1 Työttömyysturvan lapsikorotusten ja opintorahan huoltajakorotuksen kuittaaminen

Työttömyysturvan lapsikorotukset

Elatusapuvelalle lapsikorotuksia tulee kuitata niin pitkään, kuin laiminlyötyä elatusapua on maksamatta ja elatustuki on maksussa. Oikeus lapsikorotuksen perimiseen päättyy siinä vaiheessa, kun laiminlyöty elatusapu on maksettu kokonaisuudessaan, eikä elatusapuvelkaa enää kerry kuukausittain lisää (esim. lapsi täyttää 18 v. tai elatusavun määräksi on sovittu 0 e/kk).

Jos lapsi muuttaa elatusvelvollisen luokse tai elatusvelvollinen lapsen luo niin tässä tapauksessa ei ole oikeutta kuitata lapsikorotusta elatusapuvelalle ilman suostumusta. Kuittausoikeuden päätyttyä lapsikorotukset tulee maksaa normaalisti asiakkaalle. Mahdollinen liikaa peritty lapsikorotus tulee tässä tilanteessa palauttaa asiakkaalle tai tarvittaessa kohdentaa asiakkaan toiseen elatusapuvelka-asiaan. Toiseen elatusapuvelkaa kohdistaminen vaatii asiakkaan suostumuksen.

Lapsikorotusten kuittaaminen on siten lapsikohtaista, että lapsikorotus on kuitattava sen lapsen elatusapuvelkaan, jolle elatustukea maksetaan laiminlyönnin perusteella. Eli eri lapsesta perittyä lapsikorotusta ei voida kohdistaa toisen lapsen elatusapuvelkaan ilman suostumusta.

Lapsikorotusten kuittaamista jatketaan riippumatta siitä saako asiakas toimeentulotukea.

Opintorahan huoltajakorotus

Opintorahan huoltajakorotus maksetaan Kansaneläkelaitokselle sen pyynnöstä elatustuen korvauksena ajalta, jona lapselle maksetaan elatustukilain (580/2008) mukaista elatustukea sen vuoksi, että opintorahan saaja on laiminlyönyt lapsen elatusvelvollisuuden. Tarkoituksena on, että lapsen elatuksesta aiheutuvien kustannusten kattamisen vuoksi maksettava huoltajakorotus maksettaisiin laiminlyöntitilanteissa Kansaneläkelaitokselle sen maksaman elatustuen korvaukseksi.

1.2.4 Maksuvelvoitteen vapaaehtoisen täyttämisen laiminlyönti

Jos elatusvelvollinen ei maksa elatusapuvelkaansa vapaaehtoisesti hänelle asetetussa kohtuullisessa määräajassa tai sitoudu vähintään edellä kuvatun tasoiseen maksusuunnitelmaan, Kela käynnistää viipymättä toimet velan

perimiseksi ulosottotoimin. Velka laitetaan viipymättä ulosottoon myös silloin, jos maksusuunnitelman mukainen maksu viivästyy tai maksussa on muita häiriöitä.

Lapsen elatuksen turvaamiseksi Kela ottaa vastaan myös maksusuunnitelmassa sovittua pienemmät elatusvelvollisen suoritukset. Tämä ei kuitenkaan poista elatusvelvollisen velvollisuutta maksaa elatusapuvelkaa maksusuunnitelman mukaisesti eikä Kelan velvollisuutta ryhtyä viipymättä toimenpiteisiin elatusavun perimiseksi ulosottotoimin silloin, jos maksuvelvollisuus laiminlyödään.

1.3 Periminen ulosottotoimin

Jos elatusvelvollinen ei Kelan asettamassa kohtuullisessa määräajassa maksa ennen elatustuen hakemista erääntyneitä ja maksamatta olevia elatusapueriä Kelalle tai ala riittävässä määrin maksaa elatusapua vapaaehtoisesti, Kelan on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin elatusavun perimiseksi ulosottotoimin (elatustukilaki, 20 §).

Kohtuullisena määräaikana voidaan pitää edellä mainitun mukaisesti 37 päivää. Erityisistä tapauskohtaisesti harkittavista syistä pidempikin määräaika voisi tulla kysymykseen, esimerkiksi työttömänä olleen elatusvelvollisen työllistyminen ja halukkuus maksaa elatustukilain mukaisesti riittävässä määrin elatusapua vapaaehtoisesti. Kelan ei tulisi ryhtyä ulosottooperintään, jos elatusvelvollinen alkaa tehdyn maksusuunnitelman mukaisesti maksaa elatusapua vapaaehtoisesti. Jos vapaaehtoisessa maksamisessa ilmenisi viivästyksiä tai muita häiriöitä, ulosottooperintä tulisi käynnistää viipymättä.

Kelan ei tarvitse ryhtyä ulosottooperintään, jos on ilmeistä, että perintä jäisi tuloksettomaksi. Elatustukilakia koskevan hallituksen esityksen mukaisesti (HE 49/2008) ulosottooperintään ei tarvitsisi ryhtyä silloin, kun on aivan ilmeistä, että se jäisi tuloksettomaksi. Ulosoton tuloksettomuus tarkoittaa, että velallisella ei ole tuloja tai omaisuutta, jota pystyttäisiin ulosmittaamaan velan suoritukseksi, jolloin velka palautuu varattomuusesteellä Kelaan.

Perinnän tuloksettomuus / asiakkaan varattomuus ei ole aina aukottomasti Kelan rekistereistä todettavissa ja tämän vuoksi velka lähetetään ulosoton perittäväksi. Elatustukilain mukaisesti Kelalla ei ole harkintavaltaa ulosottoon lähettämisen osalta. Ulosottoon lähettämisessä harkitaan ainoastaan sitä, onko ulosottooperintä ilmeisen tuloksetonta. Ulosottooperinnän tuloksettomuus on ennakoitavissa niissä tapauksissa, joissa velallisen joku muu perintäasia on palautunut 6 kk sisällä varattomuusesteellä ja Kelalla ei ole tiedossa syytä, jonka perusteella velallisen maksukyvyyn voidaan olettaa parantuneen.

Esimerkki

Elatusvelvollinen G ei ole maksanut elatusapuvelkaansa Kelan kanssa tekemänsä maksusuunnitelman mukaisesti. G:n muuta etuutta koskeva ulosottihakemus on kahta viikkoa aiemmin palautunut Kelaan merkinnöin "varaton". Elatusapuvelkaa ei toistaiseksi laiteta ulosottoon, koska se olisi G:n varattomuuden johdosta ilmeisen tuloksetonta. Vaikkakin G on tällä hetkellä varaton, elatusapuvelkaa yritetään periä ulosoton kautta määräajoin kohdistamalla ulosmittaus esimerkiksi D:n saamiin veronpalautuksiin.

1.3.1 Ulosoton peruminen

Kansaneläkelaitos ei peru hakemaansa elatusavun ulosottoperintää. Ulosottoperintä voidaan poikkeuksellisesti perua esimerkiksi silloin, kun velallisen kanssa on sovittu elatustukilain mukaisesta maksusuunnitelmasta, jota velallinen noudattaa ja tämän jälkeen elatusapuvelka on lähtenyt Kelasta ”vahingossa” ulosottoon.

Ulosottoperintä voidaan poikkeuksellisesti perua niissä tilanteissa, joissa velallinen ehdottaa velkasovintoa tai velkajärjestelylain mukaista vapaaehtoista velkajärjestelyä, johon voidaan suostua.

1.3.2 Sähköinen ulosottohakemus

Elatusapuvelan perinnässä on käytössä sähköinen ulosottomenettely. Hakemukset ja muutosilmoitukset pyritään lähettämään sähköisesti aina kun mahdollista. Sähköisen hakemuksen muodostuminen edellyttää, että elatustuen puolella on täydelliset elatussopimuksen tiedot.

Sähköistä ulosottomenettelyä käytetään kun:

1. Kertamaksun eräpäivä on ohitettu 14 päivällä, eikä suorituksia ole saatu 45 päivään;
2. Osamaksun alkamiskuukausi on ohitettu eikä suorituksia ole saatu 60 päivään;
3. Muussa perinnässä suorituksia ei ole saatu 60 päivään;
4. Perittävää on jäljellä vähintään 10 euroa;
5. Saatava ei ole velkajärjestelyssä;
6. Saatava ei ole ulosotossa;
7. Saatava ei ole ulkomaan perinnässä.

Sähköisen hakemuksen tietoja pääsee kyselemään HEKYltä.

1.3.3 Elatusavun perintään liittyviä erityistilanteita

- [Maksuvapautus ja perintä](#)
- [Periminen kuolinpesältä](#)
- [Yksityishenkilön velkajärjestely](#)
- [Konkurssi](#)
- [Julkinen haaste](#)

1.4 Elatusapuvelan ulosottoon liittyviä erityispiirteitä

Elatusapuvelan etuoikeus

Jos velallisen varat eivät riitä ulosotossa kaikkien velkojen maksamiseen, määrää laki velkojen maksunsaantijärjestyksestä sen järjestyksen, jossa ulosotossa olevia velkoja suoritetaan velalliselta kertyneillä varoilla. Elatusapuvelka on ulosotossa etuoikeutettua velkaa (laki velkojen maksunsaantijärjestyksestä (1578/1992), 4 §). Elatusapuvelan etuoikeus ulosotossa koskee lapsen saatavan lisäksi Kelan takautumissaatavaa. Etuoikeudella tarkoitetaan sitä, että velalliselta kertyneet varat tilitetään ensisijaisesti elatusapuvelan suoritukseksi.

Maksuaika

Jollei velallinen maksa hakijan saatavaa viimeistään ulosottomiehen maksukehotuksessa asetettuna määräpäivänä, toimitetaan ulosmittaus. Ulosottomies saa kuitenkin erityisestä syystä antaa velalliselle pyynnöstä maksuaikaa, jos velallinen todennäköisesti maksaa saatavan maksuaikaa saatuaan. Maksuaikaa voidaan antaa enintään kolme kuukautta maksukehotuksen määräpäivästä laskettuna. Jos velallinen osoittaa hakijan siihen suostuneen, maksuaikaa voidaan antaa tätä pitempi aika hakemuksen raukeamatta, ei kuitenkaan yli kuutta kuukautta. Tarvittaessa ulosottomies saa toimittaa maksuaikana turvaavan ulosmittauksen.

Ilman hakijan suostumusta ulosottomies ei saa antaa maksuaikaa, jos perittävänä on lapsen elatusapu. Kelassa tulee suhtautua kielteisesti maksuaikaa koskeviin pyyntöihin. Maksuaikaa voidaan myöntää poikkeuksellisesti niissä tapauksissa, joissa erityisen painava syy puoltaa määräajan antamista. Erityisen painavaksi syyksi voidaan katsoa esimerkiksi ohjeen kohdassa 2.1 mainittu esimerkki.

Elatusavun ulosmittaus palkasta

Jos ulosotossa on perittävänä lapselle maksettavaa elatusapua, velallisen toimeentulon tasosta on palkan ulosmittauksessa tingittävä, jotta voidaan turvata lapsen elatus. Lapselle maksettavan ns. juoksevan elatusavun eli jatkuvasti erääntyvän elatusavun perinnässä säännönmukainen ulosmittauksen määrä saadaan ylittää, jos se on tarpeen palkan maksukautta vastaavan elatusapumäärän suorittamiseksi. Toisin sanoen esimerkiksi kuukausipalkasta saadaan ulosmitata kuukauden elatusavun määrä, vaikka se ylittäisi säännönmukaisesti ulosmitattavan määrän. Pääsääntöisesti nettopalkasta voidaan ulosmitata 1/3 osa.

Jos juoksevan elatusavun lisäksi perinnässä on aiemmin erääntynyttä elatusapua tai muita saatavia, säännönmukainen ulosmittauksen määrä saadaan ylittää palkan maksukautta vastaavan elatusavun määrällä. Toisin sanoen esimerkiksi kuukausipalkasta saadaan ulosmitata säännönmukainen määrä ja lisäksi kuukauden elatusavun määrä. Säännöksen tarkoituksena on, myös ulosoton määräaikaisuus huomioon ottaen, että palkasta kertyisi suorituksia muillekin saataville kuin vain ensisijaiselle lapsen elatusavulle.

Myös lapsen juoksevaa elatusapua perittäessä velallinen saa kuitenkin pitää minimiosuuden palkastaan: velalliselle on aina jätettävä vähintään kolmasosa koko määräajoin maksettavasta nettopalkasta, eikä suojaosuutta saa ulosmitata. Muusta kuin määräajoin maksettavasta palkasta tulee jättää ulosmittaamatta vähintään kolmasosa kustakin palkkaerästä.

Katso: <http://www.oikeus.fi/ulosotto/fi/index/velallisenulosotossa/palkanulosmittaus.html>

Täältä löydät muun muassa ulosmittauksen suojaosuudet ja muuta hyödyllistä tietoa palkan ulosmittauksesta

Vapaakuukaudet ja lykkäys elatusapuvelan ulosottooperinnässä

Ulosoton vapaakuukaudella tarkoitetaan ulosmittauksesta vapaata kuukautta, jolloin velallinen saa koko nettopalkan itselleen. Lykkäyksellä puolestaan tarkoitetaan tilannetta, jossa velallinen on ennen ulosmittausta ollut pitkään työttömänä ja tällöin palkan ulosmittausta voidaan lykätä, siten ettei velallisen ensimmäisiä palkkaerä ulosmitata. Lykkäystä voidaan antaa enintään neljä kuukautta laskettuna työsuhteen alkamisesta.

Jos palkan ulosmittaus toimitetaan juoksevan tai erääntyneen elatusavun taikka elatusavun ja muun saatavan perimiseksi, velalliselle voidaan antaa vapaakuukausia

tai lykkäys vain painavasta syystä (ulosottoakaari, 4:54.2). Aikaisemman säännöksen mukaan vapaakuukausia ei voitu antaa, kun perittiin lapsen elatusapua.

Kela ei oma-aloitteisesti myönnä lykkäystä tai anna vapaakuukausia elatusapuvelan perintään. Ulosottoviranomainen harkitsee itsenäisesti ja tapauskohtaisesti täyttyykö painava syy vapaakuukausien tai lykkäyksen myöntämiseksi. Ulosottoviranomainen tekee ratkaisun siitä myönnetäänkö vapaakuukausi tai lykkäys. Ulosottoviranomainen voi tiedustella Kelalta suostumusta vapaakuukausien tai lykkäyksen myöntämiseen niissä tapauksissa, kun perittävänä on lapsen elatusapua. Näihin pyyntöihin tulee lähtökohtaisesti suhtautua kielteisesti. Kela antaa suostumuksensa vapaakuukausien tai lykkäysten myöntämiseen vain tapauskohtaisen harkinnan perusteella.

Kuolinpesäosuuden ulosmittaus ennen 1.1.2007

Perinnön ulosmittausta koskevat säännökset uudistettiin vuonna 2006. Uudistukseen saakka velkojat joutuvat itse valvomaan etuaan kuolinpesässä. Kuolinpesien ulosmittausta koskevia uusia säännöksiä sovelletaan 1.1.2007 jälkeen ulosmitattuun pesäosuuteen, vaikka perinnönjättäjä olisi kuollut ennen tuota ajankohtaa. Jos pesäosuus on ulosmitattu ennen vuoden 2007 alkua, velkojilla on toimintavastuu pesässä aiempien säännösten mukaisesti.

Kelalla on mahdollisuus hakea pesänselvittäjän määräys käräjäoikeudelta niissä tapauksissa, joissa kuolinpesäosuus on ulosmitattu ennen 1.1.2007. Jos osakkaan pesäosuus on ulosmitattu, perinnönjako on perintökaaren mukaan pesänjakajan toimitettava.

Kuolinpesäosuuden ulosmittaus 1.1.2007 jälkeen

Pesäosuus ulosmitataan ulosottomiehen tekemällä ulosmittauspäätöksellä. Sen jälkeen, kun pesäosuuden ulosmittauspäätös on tehty, kuolinpesälle annetaan kirjallinen maksukiello. Siinä pesän osakkaita ja hallintoa kielletään luovuttamasta velalliselle perinnönjaossa tulevaa omaisuutta muulle kuin ulosottomiehelle. Maksukiellon tiedoksisaannin jälkeen pesän omaisuutta ei saa luovuttaa eikä suorittaa pesässä muita määräämistoimia ilman ulosottomiehen lupaa. Ulosmitattua kuolinpesän osuutta ei saa myydä. Suoritus otetaan siitä omaisuudesta, joka tulee velalliselle perinnönjaossa. Jos velallinen on ainoa perillinen, suoritus otetaan kuolinpesään kuuluvasta omaisuudesta pesän selvityksen päätyttyä. Edellä tarkoitettu omaisuus katsotaan välittömästi ulosmitatuksi. Velalliselle tullut omaisuus saadaan myydä vasta, kun jako on lainvoimainen tai muuten lopullinen.

Kelalla ei ole enää oikeutta hakea pesänselvittäjän määräystä niissä tapauksissa, joissa ulosmittaus on suoritettu 1.1.2007 jälkeen. Ulosottomies saa tarvittaessa hakea pesänselvittäjän ja pesänjakajan määräämistä. Ulosottomies voi antaa suostumuksen sopimusjakoon ulosotonhakijan suostumuksella.

1.4.1 Maksuvapautus ja perintä

Maksuvapautuksen hakeminen tai maksuvapautusta koskevasta päätöksestä valittaminen ei keskeytä perintätoimia. Maksuvapautusta elatusapuveloista voi hakea 1–12 kk:n ajalta takautuvasti.

Jos asiakas ottaa yhteyttä ulosottoon lähettämisen vuoksi ja hänellä on nyt ja jatkossa oikeus maksuvapautukseen, voidaan käsittelijän harkinnan mukaan sopia ulosoton peruuttamisesta ja maksuvapautuksen hakemisesta esimerkiksi kuuden kuukauden jaksoissa. Tämä kuitenkin edellyttää, että Kelassa olevien tietojen mukaan voidaan päätellä oikeuden maksuvapautukseen olevan olemassa myös ulosottoon lähteneen

velan osalta (esim. ei lapsen saatavaa, eikä yli vuoden vanhaa valtion saatavaa). Samalla tarkistetaan onko asiakkaalle myönnetty maksuvapautus vähintään yhden kuukauden ajalta ennen nykyistä velan aikaa.

Asiakasta neuvotaan maksuvapautuksen hakemisessa (voidaan myös muistuttaa mahdollisuudesta muuttaa elatussopimusta) ja viedään velkaan seuranta puolen vuoden päähän. Sähköinen ulosotto estyy. Puolen vuoden päästä tarkistetaan tilanne. Jos maksuvapautusta on haettu ja myönnetty, viedään uusi seurantatieto. Ellei ole hakenut tai saanut maksuvapautusta, lähetetään ulosottoon.

Esimerkki

Elatusapuvelkaa on ajalta 1.2.–31.12.2010, vain valtion saatavaa. Maksuvapautus on myönnetty ajalta 1.10.2009–31.1.2010. Saa Kelan työttömyysturvaa tai työkyvyttömyyseläkettä ja kuukausitulot ovat alle tulorajan. Hakuajan puitteissa maksuvapautuksen saaminen on mahdollista. Voidaan peruuttaa ulosotto ja asettaa seuranta.

Esimerkki

Elatusapuvelkaa on ajalta 1.2.–31.12.2010, vain valtion saatavaa. Maksuvapautus on myönnetty ajalta 1.10.2009–31.1.2010 ja hylätty tulorajan ylittymisen vuoksi (kaksi TT-maksuerää samassa kuussa) ajalta 1.–28.2.2010. Saa Kelan työttömyysturvaa tai työkyvyttömyyseläkettä ja kuukausitulot ovat alle tulorajan. Hakuajan puitteissa maksuvapautuksen saaminen on mahdollista 1.3.2010 alkaen. Koska kuitenkin helmikuu 2010 jää velaksi, ei peruuteta ulosottoa.

Esimerkki

Elatusapuvelkaa on ajalta 1.2.–31.12.2010, josta lapsen saatavaa 115,06 e ja valtion saatavaa 1.534,94 e. Saa esimerkiksi Kelan työttömyysturvaa tai työkyvyttömyyseläkettä ja kuukausitulot ovat alle tulorajan. Hakuajan puitteissa maksuvapautuksen saaminen on mahdollista. Koska kuitenkin velassa lapsen saatavaa, ei peruta ulosottoa.

Esimerkki

Elatusapuvelkaa on ajalta 1.6.–31.12.2010, vain valtion saatavaa. Maksuvapautus on myönnetty ajalta 1.10.2009–31.5.2010 ja hylätty ajalta 1.6.–30.11.2010 tulojen ylittymisen vuoksi. Saa Kelan työttömyysturvaa, mutta työvoimapolitiittisen lausunnon mukaan osa-aikatyö jatkuu. Hakuajan puitteissa maksuvapautuksen saaminen on mahdollista, mutta työtulojen vuoksi epätodennäköistä. Ei peruta ulosottoa.

1.4.2 Periminen kuolinpesältä

Kun tieto elatusvelvollisen kuolemasta on tullut Kelaan, kuolinpesään on välittömästi otettava yhteys. Yhteys tulee ottaa osakkaaseen, jonka hoidettavana kuolinpesä on. Yleensä kyseessä on kuolleen henkilön lähiomainen, joka alkaa järjestellä muun muassa perunkirjoitusta. Mikäli kuolinpesään on käräjäoikeuden päätöksellä määrätty pesänhoitaja tai pesänselvittäjä, ilmoitus lähetetään pesänhoitajalle tai pesänselvittäjälle. Mikäli ketään edellä mainituista ei ole tiedossa, voi velkaa ja sen määrää koskevan ilmoituksen lähettää vainajan viimeiseen tiedossa olleeseen

osoitteeseen. Viestin saajaksi laitetaan tällöin ao. henkilön kuolinpesä. Velka ilmoitetaan kuolinpesään myös silloin, kun asia on ulosotossa.

Menettelyn tarkoituksena on saattaa kuolinpesänosakkaiden tietoon Kelan perimä elatusapusaatava, jotta se tulee merkittyä perukirjaan oikean suuruisena. Kuolinpesää on samalla myös syytä informoida siitä, että pesän varoista on maksettava sekä kuolinpesän velat että kuolleen henkilön velat ennen mahdollisten varojen jakamista.

Perukirjan tarkoituksena on listata kuolleen henkilön velat ja varat. Perunkirjoitus on järjestettävä kolmen kuukauden kuluessa kuolintapauksesta. Perukirjan perusteella Verohallinto toimittaa perintöverotuksen ja tässä mielessä perukirja toimii samalla myös veroilmoituksena. Otettaessa yhteyttä kuolinpesään pyydetään toimittamaan perukirja perintäyksikköön sen valmistuttua. Jos perukirja ei saavu perintäyksikköön neljän kuukauden kuluessa kuolintapauksesta, niin asiaa tiedustellaan vainajan viimeisen kotipaikan vero toimistosta, johon perukirja olisi tullut edellä mainitussa ajassa toimittaa jos perunkirjoituksen pitämiseksi ei ole haettu määräajan pidentämistä. Perukirjasta tulee tarkistaa, että ilmoitettu elatusapuvelka on merkitty perukirjaan oikein. Perukirjan tilaamisen tarkoituksena on saada selvitys kuolleen henkilön varoista, josta suoritus elatusapuvelalle on mahdollista saada.

Mikäli perunkirjoituksen toimittamisen jälkeen ilmaantuu uusia varoja ja/tai velkoja, on toimitettava täydennysperunkirjoitus. Täydennysperunkirjoitus on pidettävä kuukauden kuluessa uusien varojen tai velkojen ilmaantumisesta. Mikäli osakkaat eivät toimita täydennysperunkirjoitusta ja näyttää siltä, että kuolinpesässä on varoja, voidaan kuolinpesään hakea pesänselvittäjä.

Ylivelkainen kuolinpesä

Jos pesän varat eivät riitä kaikkien velkojen maksamiseen, pesä on ylivelkainen. Ylivelkaisen pesän varat voidaan jakaa sopimuksen mukaisesti velkojien kesken noudattaen kuolinpesän velkojen maksujärjestyä. Velkojilla on yhtäläinen oikeus saada maksu kuolinpesän varoista saataviensa suuruuden mukaisessa suhteessa (laki velkojien maksunsaantijärjestyksestä, 2 §), sen jälkeen kun selvitysaikainen elatus ja pesänselvitysvelat on maksettu.

Elatusapuvelan osalta lähtökohtana tulisi olla, että velalle saadaan kuolinpesästä täysi suoritus. Ylivelkaisessa pesässä sovittaessa varojen jakamisesta muiden velkojien kanssa, tulee Kelan vaatia elatusapuvelan täysimääräistä maksamista, jos kuolinpesän varat siihen riittävät. Jos pesän muut velkojat eivät suostu koko elatusapusaatavan suorittamiseen pesän varoista eikä pesänselvittäjän hakeminen ole kannattavaa (= pesän varallisuus alle 10 000 euroa), pyritään samaan täysi suoritus vähintään lapsen saatavalle. Takautumissaatavan osalta voidaan poikkeuksellisesti sopia varojen jakamisesta saatavien suuruuden mukaisessa suhteessa.

Esimerkki:

Pesän varat 5000 euroa. Vainajalla X on ollut elatusapuvelkaa 2000 euroa, josta lapsen saatavaa 500 euroa. Henkilölle A, vainaja X on ollut velkaa 1000 euroa ja henkilölle B, 3000 euroa.

Koska pesän varat riittävät koko elatusapusaatavan suorittamiseen, Kela esittää velkojille, että elatusapuvelka suoritetaan kokonaisuudessaan. Perusteluna se, että jos pesään haettaisiin pesänselvittäjä, niin pesänselvittäjä jakaisi riitatapauksessa pesän lakia velkojien maksunsaantijärjestyksestä noudattaen, jolloin elatusapuvelka olisi etusijalla muihin vainajan velkoihin nähden.

Pesän varat eivät riitä pesänselvittäjän kustannuksiin, ja jos velkojat A ja B eivät hyväksy ehdotettua varojenjakamista, niin Kela vaatii lapsen saatavan kattamista kokonaisuudessaan. Loput varat 4500 euroa esitetään jaettavaksi saatavien mukaisessa suhteessa.

Kun lapsen 500 euroa on katettu kuolinpesän varoista, ovat saatavat seuraavat:

- Kelan saatava 1500 euroa
- A:n saatava 1000 euroa
- B:n saatava 3000 euroa
- Pesän varat ovat 4500 euroa
- Varojen jakaminen saatavien mukaisessa suhteessa
- Kela saa 1.227,25 euroa.
- $(1500 \text{ euroa} / 5500 \text{ euroa} \times 4500 \text{ euroa} = 1.227,25 \text{ euroa})$
- A saa 818,20 euroa.
- $(1000 \text{ euroa} / 5500 \text{ euroa} \times 4500 \text{ euroa} = 818,20 \text{ euroa})$
- B saa 2.454,55 euroa
- $(3000 \text{ euroa} / 5500 \text{ euroa} \times 4500 \text{ euroa} = 2.454,55 \text{ euroa})$

Perintökaaren mukaan, jos velkojat eivät pääse keskenään sopimukseen varojen jakamisesta, niin pesän varat jakaa käräjäoikeuden määräämä pesänselvittäjä. Pesänselvittäjän tulee pyrkiä ensisijaisesti aikaansaamaan sopimus, mutta jos sopimusta varojen jakamisesta ei saada aikaiseksi, niin varat jaetaan pesänselvittäjän päätöksellä noudattaen lakia velkojien maksunsaantijärjestyksestä. Lapsen elatusapusaatavalla on näin ollen virallisessa selvityksessä sama etuoikeus kuin ulosmittauksessa tai konkurssissa.

Kela perii kuolinpesältä koko elatusapusaatavan. Takautumissaatavan ylittävä osuus on lapsen saatavaa, joka tilitetään lapselle sen jälkeen, kun se on saatu perittyä kuolinpesältä. Elatusapusaatavan perintä suoritetaan Kelalle niissäkin tapauksissa, joissa elatusvelvollisen ainoa perillinen on lapsi, jonka osalta elatusapuvelkaa peritään.

Kuolinpesän velkojen maksujärjestys

Kuolinpesän velkojen maksujärjestys määräytyy perintökaaren 21 luvun 1 §:n mukaisesti. Maksujärjestys on seuraava:

- Selvitysaikainen elatus (perintökaari, 18:6.2)
- Pesänselvitysvelat
- Vainajan velat
- Muut pesän velat

Elatusapuvelka on vainajan velkaa ja maksetaan näin ollen selvitysaikaisen elatuksen ja pesänselvitysvelkojen jälkeen.

1.4.2.1 Kuolinpesän velka ja vainajan velka

Kuolinpesän varoista suoritetaan pesän ja vainajan velat. Pesänselvitysvelat maksetaan ennen muita velkoja sitä mukaa kuin ne erääntyvät. Muut pesän velat maksetaan vasta vainajan velkojen jälkeen. Pesänselvitysvelkoja ovat kohtuulliset hautaus- ja perunkirjoituskustannukset sekä pesän hoidosta, hallinnosta ja selvityksestä johtuvat tarpeelliset kustannukset. Pesänselvitysvelat saadaan suorittaa pesän varoista päältäpäin, vaikka pesän varat eivät tämän jälkeen riittäisikään vainajan velkojen maksuun. Vainajan velkoja ovat velat, joiden peruste on syntynyt hänen eläessään.

1.4.2.2 Kuolinpesän osakkaan vastuu vainajan velasta

Kuolinpesän osakas ei lähtökohtaisesti vastaa henkilökohtaisesti vainajan velasta. Henkilökohtainen velkavastuu voi kuitenkin syntyä, jos perunkirjoitusvelvollinen osakas laiminlyö perunkirjoituksen toimittamisen määräajassa tai jos osakas perunkirjoituksessa tai vahvistaessaan valalla perunkirjan vaarantaa velkojan oikeutta antamalla väärän tiedon tai salaamalla jotakin. Alaikäinen tai edunvalvonnassa oleva osakas ei joudu henkilökohtaiseen vastuuseen.

1.4.2.3 Kuolinpesän varojen jakaminen osakkaille ennen velkojen maksua

Kuolinpesän varojen jakaminen osakkaille ennen pesän ja vainajan velkojen maksua sisältää vaaran siitä, että varoja ei myöhemmin pystytä käyttämään velkojen hyväksi. Perintökaareissa on säännös, jonka mukaisesti ositusta tai perinnönjakoa ei saa toimittaa, ennen kuin pesän ja vainajan velat on maksettu tai niistä on asetettu maksun turvaava takaus tai muu vakuus.

Jos kuolinpesän varat on jaettu osakkaille ennen velkojen maksua, tulisi Kelan hakea pesänselvittäjän määräystä käräjäoikeudesta. Ennen pesänselvittäjän hakemista tulee varmistautua siitä, että pesään mahdollisesti palautettavat varat riittävät pesänselvittämisen kustannuksiin.

Kela ei voi itse hakea suoraan käräjäoikeudelta perinnönjakamisen peruuntumista, mutta tuomioistuin voi pesänselvittäjän kanteesta;

1. määrätä osituksen tai perinnönjaon peruuntumaan ja velvoittaa osakkaat palauttamaan kaiken osituksessa tai jaossa saamansa omaisuuden taikka korvaamaan sen arvon; taikka
2. jollei kaiken omaisuuden palauttaminen ole tarpeen velkojen ja pesänselvitysvelkojen maksamiseksi, velvoittaa osakkaat yhteisvastuullisesti suorittamaan pesälle velkojen maksamiseen tarvittavan rahamäärän.

Osakas, joka on velvoitettu yhteisvastuulliseen suoritukseen pesälle 2. kohdan nojalla, ei ole velvollinen suorittamaan enempää kuin hän on osituksessa tai jaossa saanut. Osakas vapautuu suoritusvelvollisuudestaan, jos hän palauttaa kaiken osituksessa tai jaossa saamansa omaisuuden.

Omaisuuden palauttamiseen tai sen arvon korvaamiseen löytyy säännöksiä perintökaaren 21 luvun 8 ja 8 a–8 c pykälissä.

1.4.2.4 Pesänselvittäjä

Pesän omaisuus voidaan luovuttaa pesänselvittäjän hallintoon pesän tai vainajan velkojan taikka pesän tai vainajan velasta vastuussa olevan hakemuksesta. Pesää ei kuitenkaan voida luovuttaa pesänselvittäjän hallintoon, jos hakijalla on saatavastaan maksun turvaava takaus tai muu vakuus tai osakkaat tarjoavat hänelle sellaisen vakuuden.

Ennen pesänselvittäjää koskevan hakemuksen tekemistä käräjäoikeudelle, on Kelan esitettävä kuolinpesälle maksuvaatimus ja varattava kohtuullinen aika maksaa velka tai esittää selvitys kuolinpesän taloudellisesta tilanteesta, jollei tästä aiheudu huomattavaa viivästystä hakemuksen käsittelylle. Kohtuullinen aika maksaa velka on, niissä tapauksissa joissa velka ei ole suuri ja osakkaita on vähän, noin kuukausi. Jos pesässä on osakkaita paljon ja velka on suuri, kohtuullinen aika voinee venyä kahteen tai kolmeen kuukauteen. Maksuvaatimus esitetään pesänhoitajalle niissä tapauksissa, joissa pesänhoitaja on Perintäkeskuksen tiedossa. Jos pesänhoitaja ei ole tiedossa, lähetetään maksuvaatimus kaikille osakkaille tiedoksi. Maksuvaatimus lähetetään normaalin perintäkirjeen tapaan. Maksuvaatimuksessa todetaan, että kuolinpesä vastaa vainajan veloista kuolinpesään kuuluvalla varallisuudella.

Mikäli pesän osakkaat ovat jo jakaneet kuolinpesän, esitetään vaatimukset kuolinpesän osakkaille. Osakkaat ovat velkojaan nähden yhteisvastuussa kuolinpesän veloista. Mikäli suoritusta ei ole saatu tai sen maksamisesta sovittu, voidaan harkita pesänselvittäjän ja pesänjakajan hakemista.

Pesänselvittäjän hakeminen on perusteltua erityisesti niissä tapauksissa, joissa kuolinpesän osakkaat ovat passiivisia pesänselvittämisen ja -jakamisen suhteen. Ennen pesänselvittäjän ja -jakajan hakemista on syytä varmistua siitä, että pesässä on varoja. Pesänselvittäjän ja -jakajan kustannukset korvataan lähtökohtaisesti pesän varoista, mutta jos pesän varat eivät riitä kattamaan näitä kustannuksia voi pesänselvittäjän ja -jakajan hakenut velkoja joutua vastaamaan pesän varat ylittävistä kustannuksista (kts. perintökaari, 18 luku 5 § ja 21 luku 1 §).

Jos kuolinpesä on pesänselvittäjän hoidettavana, pesänselvittäjän on myös pyrittävä tekemään velkojen kanssa sopimus velkojen maksusta, ja jollei sopimusta tehdä, pesänselvittäjällä on oikeus päättää velkojen maksusta noudattaen lakia velkojen maksunsaantijärjestyksestä (perintökaari, 19:12a.1).

Pesänselvittäjää ja -jakajaa ei pääsääntöisesti ole tarkoituksenmukaista hakea, jos pesän varat eivät ole yli 10 000 euroa. Pesän varoilla tarkoitetaan tätä harkintaa tehtäessä perukirjasta ilmi käyvien varojen realisointiarvoa.

Osallistumista kuolinpesän pesänselvitykseen tai perinnönjakoon liittyviin kokouksiin tulee harkita tapauskohtaisesti. Osallistumiseen vaikuttavat muun muassa kuolinpesän varallisuus, Kelan saatavien määrä, kuolinpesän hallinto (pesänselvittäjä tai -jakaja) ja pesänselvittäjän tai -jakajan henkilö.

1.4.2.5 Ulosmittaus ja kuolinpesä

Velallisen kuolema ei lakkauta velkojen oikeutta saada suoritus veloille. Velallisen kuoleman jälkeen velka voidaan periä kuolinpesään kuuluvasta omaisuudesta. Velallisen kuolema johtaa siihen, että erillistäytäntöönpano (ulosotto) joudutaan sopeuttamaan vainajan kaikkien velkojen väliseen selvitykseen sen jälkeen, kun pesänselvitysvelat on maksettu. Velkojan oikeus suoritukseen kuolinpesän varoista ei riipu siitä, onko saatavasta ulosmittaus toimitettu.

Velallisen kuolemasta alkaa kuolinpesässä ns. rauhoitusaika. Rauhoitusaika vaikuttaa myös ulosoton täytäntöönpanoon. Rauhoitusaika ei sinällään estä ulosmittausta, toisin sanoen ulosmittauspäätöksen tekemistä ja mahdollisia ulosmittauksen varmistustoimia. Jos vainajan velasta on toimitettu ulosmittaus, omaisuutta ei saa myydä ennen kuin kuukausi on kulunut perunkirjoituksesta.

Omaisuus saadaan kuitenkin myydä, jos:

1. hakijalla on panttioikeus ulosmitattuun omaisuuteen;
2. kuolinpesän hallinto suostuu myyntiin; tai
3. omaisuuden arvo alentuu nopeasti tai omaisuuden hoitokulut ovat korkeat.

Ulosotto ei myöskään voi tilittää jo ulosmitattuja varoja ennen kuin kuukausi on kulunut perunkirjoituksesta taikka, jos omaisuus on luovutettu pesänselvittäjän hallintoon, ennen kuin velkojen maksamisesta on tehty perintökaaren 19 luvun 12 a §:ssä tarkoitettu sopimus (= sopimus velkojien kesken varojen jakamisesta) tai pesänselvittäjän päätös, joka on lainvoimainen. Tilitys saadaan kuitenkin toimittaa, jos velkojalla oli panttioikeus ulosmitattuun omaisuuteen tai kuolinpesän hallinto suostuu tilitykseen.

Jos pesäosuus on ulosmitattu eikä perinnönjako ole tullut lainvoimaiseksi tai muuten lopulliseksi, kertyneet varat saadaan tilittää vain vakuutta vastaan. Toimitettu ulosmittaus ei katkaise koron kertymistä, vaan korolliseen osaan (lapsen saatava) elatusapuvelkaa kertyy korkoa velan maksuun saakka.

Ulosottomiehellä ei ole oikeutta hakea pesänselvittäjän ja pesänjakajan määräämistä kuolinpesään toisin kuin kuolinpesäosuuden ulosmittauksen yhteydessä.

1.4.2.6 Velkajärjestely ja velallisen kuolema

Jos velkajärjestelyssä oleva velallinen kuolee, velat on vainajan jälkeen otettava huomioon maksuohjelmassa säänneltyjen ehtojen mukaisesti. Velkojat ovat oikeutettuja niihin lisäsuorituksiin, jotka velallisen olisi maksuohjelman mukaan ollut maksettava. Jos velallisen maksuohjelman mukaan säilyttämä, vakuutena oleva omaisuus muutetaan rahaksi ennen kuin maksuohjelmaan perustuva maksuvelvollisuus on täytetty, omaisuuden myyntihinnasta maksetaan rahaksimuuttokustannusten jälkeen velat, joista omaisuus on vakuutena.

1.4.2.7 Kuolinpesän konkurssi

Kuolinpesän asettamista konkurssiin voi hakea osakas, pesänselvittäjä tai velkoja. Kuolinpesän konkurssi on virallisselvityksen toinen vaihtoehto. Konkurssimenettelyyn ei pitäisi ryhtyä, jos siihen ei ole perusteltu tarvetta esimerkiksi takaisinsaannin vuoksi. Pääsääntöisesti kuolinpesät selvitetään pesänselvittäjän toimesta, jos velkojien kesken ei saavuteta sopimusta varojen jakamisesta.

1.4.3 Yksityishenkilön velkajärjestely

Elatusapuvelkaa koskien on velkajärjestelylaissa omia säännöksiä, jotka poikkeavat muita velkoja koskevista säännöksistä.

1.4.3.1 Etuoikeutettu elatusapuvelka

Velallisen lapselle suoritettava viimeisen vuoden aikana ennen velkajärjestelyn alkamista erääntynyt elatusapuvelka on etuoikeutettua elatusapuvelkaa. Velkajärjestely alkaa, kun tuomioistuimien antaa velkajärjestelyn aloittamista koskevan päätöksen.

Esimerkki

Käräjäoikeus on aloittanut henkilön A velkajärjestelyn päätöksellään 10.11.2009. Velkajärjestelyn selvittäjä pyytää ilmoittamaan elatusapusaatavan saldot velkajärjestelyä varten. Miten etuoikeutettu elatusapuvelka ilmoitetaan?

Etuoikeutettu elatusapuvelka ilmoitetaan velkajärjestelyn aloituspäivästä vuosi taaksepäin. Etuoikeutettua elatusapusaatavaa on näin ollen ajalla 10.10.2008–10.11.2009 erääntynyt velka.

Etuoikeus tarkoittaa sitä, että maksuvara ja varat on ensin osoitettava etuoikeutetun elatusapuvelan suorituksiksi. On syytä huomata, että lapselle maksetun elatustuen takaisinperintään perustuva velka ei ole etuoikeutettua elatusapuvelkaa. Tämä tarkoittaa sitä, että Kelan takautumissaatava ei ole etuoikeutettua elatusapuvelkaa. Etuoikeutettuna elatusapuvelkana ilmoitetaan velkajärjestelyyn ainoastaan lapsen saatava.

Velkajärjestelyn alettua velallinen ei saa maksaa velkajärjestelyn piiriin kuuluvaa velkaansa eikä asettaa siitä vakuutta. Maksukielto ei kuitenkaan koske etuoikeutettua elatusapuvelkaa. Velkajärjestelyn alettua velallisen omaisuutta ei saa ulosmitata velkajärjestelyn piiriin kuuluvasta velasta lukuun ottamatta etuoikeutettua elatusapuvelkaa.

1.4.3.2 Kela velkojana velkajärjestelyssä elatusapusaatavan osalta

Kela on yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain mukainen velkoja siltä osin, kun kyse on velkajärjestelyn piirissä olevasta takautumissaatavasta eli Kelan elatustuen maksuun perustuvasta saatavasta elatusvelvolliselta. Kela ei ole velkoja siltä osin, kun kyse on velkajärjestelyn piirissä olevasta lapsen saatavasta. Puhevaltaa lapsen saatavan asemasta velkajärjestelyssä käyttää elatustuen saaja. Kela ilmoittaa selvittäjälle velkajärjestelyssä koko elatusapuvelan. Samalla ilmoitetaan alaikäisen lapsen lähivanhemman yhteystiedot selvittäjälle, jotta selvittäjä voi kuulla häntä takautumissaatavan ylittävältä osalta eli lapsen saatavasta.

Jos takautumissaatava tulee velkajärjestelyn piiriin, velkajärjestelyn aloittaminen otetaan huomioon saatavan perinnän täytäntöönpanossa. Takautumissaatavan perintää ei panna täytäntöön tai perintä keskeytetään, kun tieto velkajärjestelyn aloittamisesta saadaan. Samalla huolehditaan edellä lausutun mukaisesti siitä, että Kelan takautumissaatava otetaan huomioon maksuohjelmaehdotuksessa. Maksuohjelman vahvistamisen jälkeen takautumissaatavan perintä pannaan täytäntöön maksuohjelman mukaisesti.

1.4.3.3 Velkajärjestelyn aikana erääntyvä elatusapusaatava

Elatusvelvollinen, jolle velkajärjestely on myönnetty, ei saa velkaantua velkajärjestelyn aikana lisää. Juokseva elatusapu erääntyy kuukausittain ja velkajärjestelyssä on otettu huomioon elatusvelvollisuus määriteltäessä maksuvaraa. Näin ollen elatusvelvollisen tulisi kyetä velkajärjestelyn aikana maksamaan uudet erääntyvät

elatusapuerät ajantasaisesti. Jos elatusvelvollinen ei maksa velkajärjestelyn ulkopuolista elatusapuvelkaa, aletaan sitä periä normaalisti.

1.4.3.4 Elatusapuvelan vanhentuminen maksuohjelman rauetessa

Tuomioistuimen on määrättävä maksuohjelma raukeamaan velallisen hakemuksesta. Maksuohjelma voidaan määrätä raukeamaan myös velkojan hakemuksesta jos velallinen on olennaisesti laiminlyönyt maksuohjelman noudattamisen, maksuohjelman vahvistamisen jälkeen ilmenee seikkoja, jotka olisivat estäneet velkajärjestelyn tai velallinen on vaarantanut maksuohjelman toteutumisen velkaantumalla lisää tai laiminlyömällä muulla tavoin myötävaikutusvelvollisuutensa. Jos maksuohjelma on määrätty raukeamaan, velkojilla on oikeus vaatia maksua saatavastaan velalliselta niiden ehtojen mukaan, joita olisi ollut noudatettava ilman velkajärjestelyä.

Määräajoin suoritettava elatusapu ja sille laskettava viivästyskorko on perittävä elatusvelvolliselta viiden vuoden kuluessa sitä seuranneen vuoden alusta, jona elatusapu on erääntynyt. Muutoin oikeus maksun saamiseen on menetetty.

Maksuohjelman rauetessa elatusapuvelan vanhentumisaikaa laskettaessa ei oteta huomioon sitä kalenterivuotta, jonka aikana perintä- tai täytäntöönpanokielto alkoi eikä sitä kalenterivuotta, jona maksuohjelma raukesi. Elatusapuvelan viiden vuoden vanhentumisajan kulumisen maksuohjelman rauetessa jatkuu siitä, mihin se jäi ennen kuin maksuohjelma vahvistettiin. Vanhentumisajan kulumisen ei siis ala maksuohjelman rauetessa uudelleen alusta.

Esimerkki

Henkilön A velkajärjestely alkaa käräjäoikeuden päätöksellä 1.4.2008. Henkilön A velkajärjestely raukeaa 1.11.2009 hänen omasta hakemuksestaan. Velkajärjestelyn piiriin kuuluvia elatusapuvelkoja on ollut vuosilta 2003–2007. Voidaanko vuoden 2003 elatusapuvelkaa edelleen periä vai onko se vanhentunut?

Elatusapuvelka vanhentuu normaalisti viiden vuoden kuluessa sitä seuranneen vuoden alusta, jona elatusapu on erääntynyt. Jos velkajärjestely ei olisi alkanut, vuoden 2003 elatusapusaatavaa olisi voitu periä vuoden 2008 loppuun saakka, jonka jälkeen saatava olisi vanhentunut. Tässä tapauksessa velkajärjestely on alkanut 1.4. ja edellä lausutun mukaisesti vanhentumisaikaa laskettaessa ei huomioon oteta sitä kalenterivuotta, jonka aikana perintä- ja täytäntöönpanokielto alkoi eli vuotta 2008. Huomioon ei myöskään oteta sitä kalenterivuotta, jona maksuohjelma raukesi eli vuotta 2009. Vanhentumisaika vuoden 2003 elatusavun vanhentumiselle alkaa siis kulua 1.1.2010 ja perintäaikaa on jäljellä vuosi, koska elatusapua on voitu periä ennen velkajärjestelyn alkua vuodet 2004–2007 eli 4 vuotta.

1.4.4 Konkurssi

Konkurssi on menettely, jossa velallisen koko omaisuus käytetään yhdellä kertaa hänen velkojensa maksuksi suhteellisesti kunkin velan suuruuden mukaan. Käräjäoikeus voi asettaa velallisen konkurssiin, jos hän on muuten kuin tilapäisesti kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä. Velallisena voi olla luonnollinen henkilö,

kuolinpesä, yritys tai muu yhteisö. Konkurssin alkaessa velallinen menettää määräysvallan omaisuuteen.

1.4.4.1 Saatavan valvonta konkurssissa

Velkojan on valvottava saatavansa konkurssissa saadakseen suorituksen velalleen konkurssipesän varoista. Saatavan valvonnalla tarkoitetaan kirjallista ilmoitusta konkurssipesänhoitajalle velkojan saatavista korkoineen. Saatava on valvottava konkurssipesän hoitajan ilmoittamaan päivään mennessä (valvontapäivä). Jos saatavaa ei ole valvottu, velkojalla ei ole oikeutta saada velalleen suoritusta konkurssipesän varoista. Velkoja voi valvontapäivän jälkeen toimittaa ns. jälkivalvonnan, mutta siitä aiheutuu velkojalle kustannuksia.

1.4.4.2 Elatusapuvelka konkurssissa

Luonnollisen henkilön konkurssissa voi olla elatusapuvelkaa. Elatusapuvelka on valvottava, jotta sille voidaan saada jako-osuus konkurssipesän varoista. Valvonnan suorittaminen on tärkeää sen vuoksi, että elatusapuvelalla on konkurssipesän varoja jaettaessa etuoikeus suhteessa muuhun ns. tavalliseen velkaan. Elatusapuvelka on maksettava konkurssipesän varoista heti pantti- ja pidätysoikeuteen perustuvan ja mahdollisen yrityssaneerauksen aikana syntyneen velan jälkeen.

1.4.4.3 Konkurssin raukeaminen

Konkurssipesän rautessa varojen puutteessa on kyse tilanteesta, jossa konkurssipesän varat eivät riitä konkurssimenettelyn kattamiseen tai konkurssipesän varoista tuleva kertymä jäisi niin vähäiseksi, ettei konkurssin jatkamista voida sen vuoksi pitää tarkoituksenmukaisena.

Konkurssin rautessa olisi tärkeää lähettää elatusapuvelka heti ulosottoon perittäväksi, koska pesänhoitaja tilittää mahdolliset varat ulosottoon. Se seikka, että konkurssi raukeaa varojen puutteessa, ei aina suoraan tarkoita sitä, että konkurssipesässä ei olisi mitään varoja (vaikka näin yleensä on). Varat eivät vain riitä konkurssin kustannuksiin tai ovat muuten vähäiset. Ulosotto tilittää mahdolliset varat eteenpäin velkojille ulosottokaaren mukaisesti ja noudattaen lakia velkojien maksunsaantijärjestyksestä.

Konkurssin raukeaminen tai konkurssimenettelyn päättyminen muutoin ei lakkauta velkaa tai päätä saatavan perimistä, ellei velka tule kokonaan katettua. Konkurssin päättyminen tarkoittaa ainoastaan sitä, ettei velkaa ole kokonaisuudessa saatu katettua konkurssimenettelyssä. Konkurssimenettelyn päättyttyä perintää jatketaan Perintäkeskuksessa normaalein perintätoimenpitein.

1.4.5 Julkinen haaste

Julkisen haasteen tarkoituksena on velallisen tuntemattomien velkojen tietoon saaminen ja tuntemattomiksi jääneiden velvoitteiden lakkaaminen. Julkisesta haasteesta on tehtävä tuomioistuimelle hakemus, johon on liitettävä luettelo hakijan tiedossa olevista velallisen veloista. Luettelossa on mainittava kunkin velan peruste ja

pääoman määrä sekä velkoja ja tämän yhteystiedot. Hakemuksesta on käytävä ilmi myös tiedot niistä henkilöistä, jotka velallisen sijasta tai ohella vastaavat veloista taikka joiden oikeutta asia muutoin koskee.

Tuomioistuimen antamassa julkisessa haasteessa velkoja kutsutaan ilmoittamaan kirjallisesti saatavansa tuomioistuimelle viimeistään haasteessa mainittuna määräpäivänä uhalla, että tuntemattomiksi jääneet velat lakkaavat. Julkista haastetta koskevan asian käsittelee se tuomioistuin, joka on velallisen yleinen oikeuspaikka. Jos julkista haastetta haetaan usean velallisen osalta, asian voi käsitellä se tuomioistuin, joka on jonkun velallisen osalta toimivaltainen.

1.5 Elatusavun perinnästä elatustuen saajalle annettavat tiedot

Elatustuen saajalle tulee kertoa perintäprosessin yleinen kulku ja varojen tilittämiseen liittyvä menettely. Samoin tiedotetaan siitä, että elatustukilain 23 §:n mukaisesti perittyä saadut varat tilitetään ensisijaisesti lapsen saatavalle ja sen korolle.

Tietojen antaminen perustuu siihen, että Kelalle esitetään tietopyyntö. Alla olevia tietoja ei ole tarpeen kaikissa perinnän tilanteissa alkaa ilman tietopyyntöä kertoa lähivanhemmalle.

Tietojen antaminen elatusavun perinnästä koostuu kahdesta tilanteesta:

1. perinnässä on lapsen saatavaa

Kun perinnässä on lapsen saatavaa, tulee Kelan lähivanhemman (= lapsen huoltajan) tiedusteltaessa kertoa perintätilanne. Tiedonsaantioikeus koskee tässä tapauksessa kaikkia perinnän toimeenpanoon liittyviä tietoja. Oikeus saada tietoja koskee muun muassa seuraavia tietoja:

- mitä perintätoimenpiteitä on tehty
- onko saatava ulosotossa / ollaanko lähettämässä
- onko elatusvelvollisen kanssa tehty maksusuunnitelma
- muut mahdolliset perintään liittyvät tiedot

Jos elatusapuvetka on jo siirretty ulosottoperintään, niin tällöin lähivanhempi ohjataan tiedustelemaan perinnän toimeenpanoon liittyviä asioita ulosotosta. Kelalla ei näissä tapauksissa ole välttämättä ajantasaista tietoa ulosoton toimenpiteistä ja tilanteesta. Ulosottoa koskevat tiedot, jotka Kelalla on, kerrotaan lähivanhemmalle.

2. perinnässä on **ainoastaan** valtion saatavaa

Tilanteessa, jossa Kelalla on ainoastaan elatusavun valtion saatavaa, ei lähivanhempi enää ole sellaisessa asianosaisasemassa, että hänellä olisi oikeus saada perinnän toimeenpanoon liittyviä tietoja. Näissä tapauksissa hänelle voidaan kertoa yleinen perintäprosessi, joka on kuvattu yllä.

Jos lähivanhemman tiedustelu koskee ulosoton toimeenpanemaa perintää, niin hänet ohjataan ottamaan yhteyttä toimivaltaiseen ulosottovirastoon.

Lähivanhemmalle tulee todeta tiedonpyyntöön liittyvä kieltäytymisen syy. Kieltäytyminen perustuu siihen, että perinnän käytävissä olevat tiedot kuvaavat elatusvelvollisen taloudellista asemaa. Laki viranomaisen toiminnan julkisudesta ja sen 6 luvun 24 § 1 mom. 23. kohdan mukaisesti nämä tiedot ovat salassa pidettäviä. Lähivanhemmalta

tulee tiedustella haluaako hän, että asiasta annetaan valituskelpoinen kirjallinen päätös. Päätöksestä hänellä on oikeus valittaa hallinto-oikeuteen.

Jos lähivanhempi on tiedustellut asiaa kirjallisesti, asiaan liittyen annetaan aina kirjallinen päätös muutoksenhakuohjeineen. Jos lähivanhempi tiedustelee asiaa puhelimitse, voidaan kielteinen päätös antaa suullisesti. Tietojen antamiseen liittyvä kieltäytyminen tulee aina perustella ja todeta hänellä olevan oikeus halutessaan riitauttaa Kelan tekemä ratkaisu tietojen antamista koskevassa asiassa.

Lisäksi on hyvä havaita, että lähivanhemmelle ei missään tilanteessa kerrota työttömyysturvan tai eläkkeen lapsikorotusten perinnästä. Lapsikorotusten perinnästä ei kerrota lähivanhemmelle sen vuoksi, että se sisältää samalla tiedon siitä, että elatusvelvollinen on Kelan asiakkaana etuuden saajana. Lainsäädäntö ei sisällä sellaista säännöstä, jonka nojalla lähivanhemmalla olisi oikeus tähän tietoon julkisuuslain salassapidon sitä estämättä. Edellä mainitun vuoksi kyseinen tieto kuuluu salassapidon piiriin riippumatta siitä, onko perinnässä lapsen saatavaa vai ei.

1.6 Elatusavun perintä ulkomailta

Elatusavun perintä ulkomailta on keskitetty Perintäkeskuksessa Helsingin perintäyksikköön, jossa perintää hoitaa erityisperinnän tiimi. Muut Perintäkeskuksen toimihenkilöt eivät tee elatusavun ulkomaan perintää, vaan siirtävät työjonoissa esille tulevat elatusapuvelan ulkomaan perintätapaukset Perintäkeskuksen Erityisperintätyöjolle.

1.6.1 Yleistä elatusavun ulkomaan perinnästä

Elatusavun perintä ulkomailta poikkeaa merkittävästi elatusapuvelan perinnästä Suomessa. Kansallisessa elatusavun perinnässä elatustukipäätöksen jälkeen elatusapuvelka siirtyy Perintäkeskuksen perittäväksi. Elatustukipäätöksessä on todettu päivä, johon mennessä elatusapuvellisen tulee elatusapuvelka suorittaa. Jos elatusvelvollinen ei suorita velkaa eikä ota yhteyttä Perintäkeskukseen, lähetetään elatusapuvelka automaattisesti ulosottoon perittäväksi.

Ulkomaan perinnässä elatustukipäätöksen jälkeen elatusapuvelka siirtyy Perintäkeskuksessa Helsingin perintäyksikön erityisperintätiimin vastuulle. Perintäkeskuksen toimihenkilöt tehdessään elatusapuvelan perintää siirtävät elatusapuvelan ulkomaan perintätapaukset Perintäkeskuksen Erityisperintätyöjolle. Jos elatusvelvollinen ei suorita velkaa eikä ota yhteyttä Perintäkeskukseen, ei elatusapuvelan ulosotto perintä onnistu automaattisesti ulkomailta. Lisäksi Suomessa annettu elatuspäätös ei useissa tapauksissa ole valtioiden suvereniteetista johtuen suoraan täytäntöönpanokelpoinen toisessa valtiossa.

Ulkomaan perintä koostuu edellä mainitun vuoksi yleensä kahdesta eri prosessista ulkomailla. Ensimmäinen prosessi on Suomessa annetun elatuspäätöksen vahvistaminen täytäntöönpanokelpoiseksi perinnän kohdevaltiossa. Toinen prosessi on vahvistetun päätöksen täytäntöönpano eli konkreettinen pakkoperiminen elatusvelvolliselta. Joidenkin valtioiden ja tapausten osalta ensimmäisen prosessin eksekvatuurimenettelyä ei tarvita vaan elatuspäätös on suoraan täytäntöönpanokelpoinen toisessa valtiossa.

Jos elatuspäätös on annettu kolmannessa valtiossa, tulee se tarpeen niin vaatiessa ensin tunnustaa ja julistaa täytäntöönpanokelpoiseksi Suomessa ennen kuin sen

täytäntöönpanoa haetaan toisessa valtiossa. Näin toimitaan tilanteissa, joissa elatusvelvollinen ei asu Suomessa eikä siinä valtiossa, jossa elatuspäättös on annettu, vaan jossakin kolmannessa valtiossa, ja kyseinen lisätoimenpide on tarpeen täytäntöönpanon kohdevaltiossa.

1.6.2 Perinnän kohdevaltiot ja sovellettavat kansainväliset säädökset

Elatusapuvelan periminen ulkomailta voidaan jakaa karkeasti kuuteen eri kokonaisuuteen seuraavasti:

- Pohjoismaat
- Euroopan unionin jäsenvaltiot
- Amerikan yhdysvallat
- Ontarion provinssi Kanadassa
- Kansainvälisten yleissopimusten sopimusvaltiot
- Muut valtiot

Pohjoismaiseen perintään sovelletaan aina Pohjoismaista sopimusta (SopS 8/1963). Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä perintään sovelletaan joko elatusapuaasetusta (EY) N:o 4/2009 tai vuoden 2007 Haagin yleissopimusta riippuen elatuspäättöksen vireilletulopäivästä ja kohdevaltion liittymisestä Euroopan unioniin. Yhdysvalloista perintään sovelletaan Yhdysvaltojen ja Suomen välistä valtiosopimusta (SopS 74/2007). Kanadan Ontarion provinssista perintään sovelletaan Suomen ja Ontarion välistä vastavuoroisuusjärjestelyä (SopS 33/1990). Elatusapuvelan perintään sopivia kansainvälisiä yleissopimuksia ovat vuoden 1956 New Yorkin yleissopimus (SopS 37/1962), vuoden 1973 Haagin yleissopimus (SopS 35/1983), vuoden 2007 Luganon yleissopimus (EUVL L 339, 21.12.2007) ja vuoden 2007 Haagin yleissopimus (EUVL L 192, 22.7.2011).

Oikeudellinen perintä ulkomailta edellyttää aina EU:n asetusta, kansainvälistä yleissopimusta tai muuta vastaavaa normiperustaa, jonka nojalla saatava voidaan pakkoperiä elatusvelvolliselta. Elatusavun ulkomaan perintä on edellä mainituista lähtökohdista johtuen ns. normaalia perintää hitaampaa sekä usein kustannuksiltaan kalliimpaa ja lopputuloksiltaan epävarmempaa. Jos normiperustetta ei löydy, ei oikeudellinen perintä onnistu, ja perinnän onnistuminen on riippuvaista elatusvelvollisen vapaaehtoisesta velan suorittamisesta esimerkiksi kirjeperinnän perusteella.

1.6.3 Ulkomaan perinnän haasteet

Osoitetiedot

Elatusapuvelan ulkomaan perinnän aloittaminen edellyttää sitä, että Kelalla on käytettävissä elatusvelvollisen osoitetiedot. Jos elatusvelvollisen osoitetietoja ei Kelalla ole eikä niitä pystytä selvittämään, ei ulkomaan perintä käytännössä onnistu. Suomen väestötietojärjestelmä on poikkeuksellinen järjestelmä, jonka ansiosta muun muassa elatusvelvollisen osoitetiedot ovat kansallisesti helposti hankittavissa. Muissa valtioissa ei kuitenkaan ole käytettävissä vastaavaa väestötietojärjestelmää muita Pohjoismaita lukuun ottamatta. Pohjoismaiset osoitetiedustelut onnistuvatkin helposti ja nopeasti kunkin Pohjoismaan asianmukaiselle viranomaiselle osoitetulla tiedustelulla.

Jos Kelan käytettävissä on ainoastaan tieto elatusvelvollisen oleskeluvaltiosta, ulkomaan perinnän käynnistämisen onnistuminen riippuu kyseisestä valtiosta, koska joidenkin valtioiden osalta pelkkä valtiotieto ei riitä osoitteen selvittämiseksi. Jos Kelan käytettävissä on asiakkaan vanha ulkomaan osoite, niin tällöin pääsääntöisesti elatusvelvollisen uuden osoitteen selvittämään on helpompaa. EU:n sisällä on mahdollista selvittää elatusvelvollisen osoitetta asetuksen (EY) 4/2009 nojalla myös valtioista, joista osoitetiedustelu ei kansallisen lainsäädännön vuoksi ole muuten mahdollista (esim. ulkoasiainministeriö ei saa osoitetta lähetystökyselyllä). Vastaava mahdollisuus on vuoden 2007 Haagin yleissopimuksessa. Yhdysvalloista osoitteen selvittäminen edellyttää vähintään tietoa osavaltiosta, ja joissakin tapauksissa tarvitaan myös muita asiakasta yksilöiviä tietoja. Muista valtioista osoitetta voidaan yrittää selvittää kansainvälisen viranomaisyhteistyön nojalla, mutta on monia valtioita, josta osoitetta ei sitenkään saada.

Perintään sovellettava asetus tai yleissopimus

Elatusvelvollisen osoitetietojen selvittämisen jälkeen seuraavaksi haasteeksi nousee oikean kansainvälisen sopimuksen soveltaminen ja sen edellyttämien asiakirjojen hankkiminen (oikeaksi todistetut elatuspäätökset, oikeaksi todistetut elatustukipäätökset, virkatodistukset, valtakirjat, käännösten hankkiminen jne.).

Erilaisten asiakirjojen hankkiminen vie aikaa, ja niiden käännöksistä tulee usein kustannuksia. Riippuen perinnän kohdevaltiosta ja käytettävästä perintäinstrumentista, joudutaan asia laittamaan vireille joko suoraan kohdevaltion perintäviranomaisessa tai keskitetysti kyseisen valtion keskusviranomaisen kautta. Keskusviranomaisen kautta tapahtuva asiointi perinnän kohdevaltiossa hidastaa perintäprosessia, koska kaikki viestintä kulkee keskusviranomaisen kautta perintäviranomaiselle ja takaisin. Joidenkin perintäinstrumenttien osalta Kela ei voi edes toimittaa hakemusta suoraan vieraaseen valtioon, vaan hakemus toimitetaan sinne Suomen keskusviranomaisen (oikeusministeriö) välityksellä.

Velkalaskelmat (ns. rästilaskelmat)

Elatusapuvelan saldon ilmoittaminen ja oikean velan saldon ylläpitäminen ovat ulkomaan perinnässä merkittävä haaste. Ensinnäkin elatusapuvelan perinnän siirryttyä kunnilta Kelalle huhtikuussa 2009, kunnat ilmoittivat eri elatusvelvollisten elatusapuvelan määrät vuositasolla. Ulkomaan perinnässä elatusapuvelkatiedot tulee olla velkalaskelmissa kuukausikohtaisia. Kunta-aikaisten velkojen saldot ja erityisesti niiden viivästyskorot ovat usein Kelan järjestelmässä virheellisesti ilmoitettuja, mikä aiheuttaa ylimääräistä työtä perinnän mahdollistamiseksi ulkomailta. Velkasaldoja onkin usein tarvetta korjata toimeksiannoilla.

Velan perintä ei yleensä ole mahdollista ulkomailta ilman oikeaa velkasaldoa. Perintä voidaan kuitenkin usein laittaa vireille ulkomailta ennen kuin Kelan järjestelmän velkasaldo on korjattu, koska ulkomaille velkasaldo ilmoitetaan erillisellä lomakkeella (rästilaskelmalomake), johon toimihenkilön on mahdollista itse laskea oikeat summat. Tämä tosin lisää työmäärää ja hidastaa prosessia. On äärimmäisen tärkeää, ettei oikeudellista perintää lähdetä yrittämään ulkomailta virheellisellä velkasaldolla. Viivästyskorko voidaan esimerkiksi jättää rästilaskelmassa ilmoittamatta, jos oikeaa korkosummaa ei voida selvittää/laskea.

Toiseksi, jos elatusapu on vahvistettu elatustukea suuremmaksi, syntyy jako valtion ja lapsen saatavaan. Tämä aiheuttaa haasteita, koska viivästyskorkoa kertyy ainoastaan lapsen saatavalle ja velkaan tulevat suoritukset tulee kohdistaa elatustukilain mukaisesti ensisijaisesti lapsen saatavaan ja sitten korkoon. Ulkomaan perintää suorittavalle taholle tulee selvittää suoritusten kohdistuminen ja koron muodostuminen. Koron

perintä on muutenkin joidenkin valtioiden osalta mahdotonta paikallisen lainsäädännön tai käytäntöjen vuoksi, josta syystä velat on ilmoitettava rästilaskelmissa niihin valtioihin ilman korkoa perinnän onnistumiseksi.

Kolmanneksi, mikäli indeksimuutosta ja koron kertymistä ei ole erikseen mainittu elatuspäätöksessä, niin kuin useimmissa suomalaisissa elatuspäätöksissä ei ole, velan perinnän kohdevaltio ei välttämättä hyväksy niitä. Edellä mainituista syistä johtuen ulkomaan perinnässä joudutaan, erityisesti tiettyjen valtioiden osalta, välillä ilmoittamaan ulkomaiselle viranomaiselle Kelan järjestelmätiedosta poikkeava velan saldo, jotta elatusapuvelan perintä saadaan käynnistettyä kohdevaltiossa.

Elatusapuausituksen nojalla tehtävien perintähakemuksien osalta indeksimuutos ja korko voidaan ilmoittaa elatuspäätöksen otteessa, joka on muutenkin pakollinen liite hakemukselle. Tämä on kuitenkin usein haasteellista erityisesti käräjäoikeuksien kanssa, koska niissä ei usein ymmärretä otteen funktiota oikein, ja otteiden yleensä täyttävien kärjänotaarien vaihtuminen vuosittain hankaloittaa tiedon säilymistä. Sosiaalivirastoissa on usein sama ongelma, mutta niiden kanssa asian selvittäminen on yleensä helpompaa. Muiden perintäinstrumenttien osalta vastaavaa voidaan yrittää erillisellä käräjäoikeudesta tai sosiaalilautakunnalta pyydetyllä todistuksella ja mukaan liitettävällä lakiotteella.

Oman haasteensa velkasaldon ylläpitämiseen tuovat sellaiset päätökset, joissa elatusavun määrä on vahvistettu vieraassa valuutassa. Koska elatusavun maksuvelvollisuus on kyseisessä valuutassa, ei Kelan järjestelmässä voi olla oikeaa velkasaldoa käytännössä koskaan kurssivaihteluiden vuoksi. Tällöin on tärkeää, että velkasaldo ilmoitetaan perintää suorittavalle taholle siinä valuutassa, jossa se on vahvistettu maksettavaksi.

Velan saldon ilmoittaminen (ns. rästilaskelmat) ja velan saldon ylläpitäminen vaativat siis huomattavan määrän työtä.

Täytäntöönpanovaihe kohdevaltiossa

Kun elatuspäätös on saatu perinnän kohdevaltiossa vahvistettua täytäntöönpanokelpoiseksi, alkaa perinnän täytäntöönpano kohdevaltion mukaisena menettelynä. Elatusvelvollinen voi kuitenkin riitauttaa perinnän erilaisilla syillä täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisvaiheessa tai valittaa täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta paikallisen valitusprosessin mukaisesti. Nämä aiheuttavat ylimääräistä selvittelytyötä Perintäkeskuksessa ja pitkittävät varsinaisen perinnän käynnistymistä. Perintä voi myös päättyä tässä vaiheessa tuloksettomana sen johdosta, ettei asiakkaalla ole tuloja tai varallisuutta, joilla hän pystyisi elatusapuvelkaansa maksamaan. Tällöin perintää voidaan yrittää myöhemmin uudelleen, jos esimerkiksi tietoon tulee muutosta elatusvelvollisen elämäntilanteesta.

1.6.4 Perintäprosessi

Ulkomaan elatusapuvelan perintä jaetaan perintäprosessina kahteen vaiheeseen:

1. Vapaaehtoiseen perintään
 - asiakkaan elatusapuvelkojen selvittäminen
 - perintäkirjeiden lähettäminen
 - maksujärjestelyt asiakkaan kanssa
 - kirjeenvaihto/sähköposti/puhelut asiakkaan kanssa
2. Oikeudelliseen perintään

Oikeudellinen perintä jakautuu kahteen vaiheeseen:

1. Elatuspäätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen perinnän kohdevaltiossa
 - oikean kansainvälisen asetuksen/sopimuksen soveltaminen perinnän kohdevaltion ja elatuspäätöksen vireilletulopäivän mukaan;
 - kohdevaltiosta ja perintäinstrumentista riippuen tarvittaessa yhteistyö Suomen keskusviranomaisena toimivan oikeusministeriön kanssa;
 - asiakirjojen hankkiminen (oikeaksi todistetut elatuspäätökset ja tarvittaessa elatustukipäätökset, virkatodistukset, valtakirjat, käännökset yms.) ja hakemuksen tekeminen;
 - kirjeenvaihto ulkomaisen keskusviranomaisen tai perintäviranomaisen kanssa
 - tarvittaessa yhteydenpito elatusvelvollisen kanssa.
2. Tunnustetun päätöksen täytäntöönpano perinnän kohdevaltiossa
 - kirjeenvaihto ulkomaisen keskusviranomaisen tai ulkomaisen perintäviranomaisen kanssa
 - tarvittaessa yhteydenpito elatusvelvollisen kanssa;
 - uusi velkasaldon ilmoitus, jos hakemuksesta on mennyt paljon aikaa;
 - elatusapuvelan perintä pakkoperintänä kohdevaltiossa;
 - indeksimuutosten aiheuttamista velkasaldon muutoksista ilmoittaminen;
 - mahdollisten Kelalle suoritettujen ohimaksujen aiheuttamien saldomuutosten ilmoittaminen perinnän kohdevaltion perintäviranomaisille/keskusviranomaisille.

Ulkomailta elatusapua perittäessä perintä aloitetaan perintäkirjeen lähettämällä elatusvelvolliselle. Elatusapuvelalle tuleva suoritus pyritään saamaan vapaaehtoisesti, koska oikeudellinen perintä on huomattavasti hitaampaa ja kustannuksiltaan kalliimpaa. Myös esimerkiksi elatusapuasetus edellyttää vapaaehtoisen perinnän yrittämistä ennen pakkokeinojen käyttöä. Jos asiakas ei ota yhteyttä toisenkaan perintäkirjeen lähettämisen jälkeen tai elatusavun maksamisesta ei päästä sopimukseen, Kela pyrkii perimään elatusavun oikeusteitse kohdevaltiossa. Kohdevaltio toteuttaa oikeudellisen perinnän kansallisen tavan mukaisesti. Useat valtiot yrittävät ensin vapaaehtoista perintää ennen varsinaista pakkoperintää.

Oikeudelliset perintätoimet hoidetaan suoraan kohdevaltion täytäntöönpanoviranomaisten kautta (Pohjoismaiseen sopimukseen perustuva perintä), nimetyn keskusviranomaisen kautta (elatusapuasetus perustuva perintä) tai oikeusministeriön välityksellä (Yhdysvallat; Ontario; kansainvälisiin yleissopimukseen perustuva perintä). Menettely riippuu sovellettavasta kansainvälisestä sopimuksesta tai asetuksesta. Poikkeuksia tähän voidaan tehdä keskusviranomaisen välisillä kahdenkeskisillä sopimuksilla. Suomi on sopinut Viron kanssa, että Kela voi lähettää kaikkien perintäinstrumenttien mukaiset hakemukset suoraan Viron keskusviranomaiselle. Keskus- tai perintäviranomaiselle tai oikeusministeriölle lähetetään perintää varten tarvittavat asiakirjat, jotka vaihtelevat perinnän kohdevaltiosta ja sovellettavasta kansainvälisestä sopimuksesta tai asetuksesta riippuen.

Oikeudelliseen perintään tarvittavien asiakirjojen osalta on tärkeää, että esimerkiksi elatuspäätöksen tai elatustukipäätöksen oikeaksi todistaminen tapahtuu sen viranomaisen toimesta, joka on päätöksen antanut. Myös muiden asiakirjojen ja lomakkeiden tulee olla asianmukaisia ja oikein täytettyjä oikean viranomaisen toimesta sekä täyttää kohdevaltion kielivaatimukset. Lisäksi käytettyjen käännöksien on oltava auktorisoituja.

Kelan suorittama vapaaehtoinen perintä kohdistetaan kaikkiin elatusvelvollisiin, joiden yhteystiedot ovat tiedossa. Vapaaehtoinen perintä suoritetaan kirjeperintänä. Jos asiakas ottaa yhteyttä, pyritään pääsemään sopimukseen elatusapuvelan vapaaehtoisesta maksamisesta. Jos asiakas ei ota yhteyttä, siirrytään oikeudelliseen perintään. Ulkomaan perinnässä vapaaehtoisen perinnän onnistuminen on tehokkain, varmin ja edullisin tapa saada elatusapuvelalle perittyä suoritusta. Oikeudellinen perintä on kuitenkin, edellyttäen että velalliselta löytyy maksukykyä, yleensä tehokasta useista valtioista. Suurin osa ulkomailla perinnässä olevista elatusapuveloista onkin perinnässä sellaisissa valtioissa, joissa toiminta on potentiaalisesti tehokasta. Näiden valtioiden osalta myös oikeudellisen perinnän kustannukset jäävät suhteellisen mataliksi.

1.6.5 Ulkomaisen elatustukipäätöksen perintä ulkomailta

Oikeudellinen perintä onnistuu ulkomailta niin suomalaisilla elatuspäätöksillä kuin ulkomaisillakin. Jos päätös on annettu ulkomailla, ja perintää yritetään sen antaneesta valtiosta, ei eksekvatuurihakemusta tarvita, vaan oikeudellista perintää haetaan soveltuvan perintäinstrumentin mukaisella suoralla täytäntöönpanohakemuksella kyseisestä valtiosta. Jos ulkomaista päätöstä haetaan täytäntöönpanoon kolmanteen valtioon, tulee kyseinen päätös julistaa ensin täytäntöönpanokelpoiseksi kyseisessä valtiossa ennen täytäntöönpanon onnistumista. Näissä tilanteissa kyseinen päätös on ensin haettava täytäntöönpanokelpoiseksi Suomessa, jos kohdevaltio sitä edellyttää. Perintäkeskuksessa on asiasta tarkempia ohjeita.

Ulkomaisiin päätöksiin perustuvissa hakemuksissa velkasaldo ja juokseva elatusavun määrä tulee aina ilmoittaa päätöksessä määritetyssä valuutassa (tai kyseisen valtion nykyisessä valuutassa, jos alkuperäistä valuuttaa ei ole enää käytössä). Koska elatustuen nostajat ovat harvoin perillä ulkomaisista indeksimuutoksista, mahdolliset elatusavun indeksimuutokset on tarvittaessa selvitettävä kohdevaltiosta ennen perinnän aloittamista, jotta velkasaldo olisi perintähakemuksessa oikein; tämä edellyttää saldon korjaamista myös Kelan järjestelmään. Lisäksi on huomioitava, että Kela ei peri viivästyskorkoa ulkomaiseen päätökseen perustuvasta lapsen saatavasta.

1.6.6 Osoitetiedustelu

Ulkomaan perinnässä osoitetieto on perinnän aloittamisen kannalta ratkaiseva. Perinnän aloittaminen edellyttää, että elatusvelvollisen osoite on Kelan tiedossa. Jos Kelalla ei ole osoitetietoa, se pyritään selvittämään.

Osoitetiedustelun mahdollisuus selvitetään, jos Kelalla on käytössä osoitetieto, mutta postia palautuu siitä. Osoitetiedustelun mahdollisuus selvitetään myös niissä tapauksissa, joissa elatusvelvollisen osoitetietoa ei ole, mutta järjestelmästä/asiakirjoista on nähtävissä vinkkitieto elatusvelvollisen nykyisestä osoitteesta/asuinvaltiosta. Osoitetta tai muuta tietoa tai vinkkiä elatusvelvollisen olinpaikasta voidaan kysyä myös elatustuen nostajalta kirjeitse tai puhelimitse elatustukilain 13 §:n nojalla.

Jos käytävissä on ainoastaan tieto valtiosta, johon elatusvelvollinen on muuttanut tai jossa hän on joskus asunut, on osoitetiedustelun onnistuminen valtiokohtaista. Osoitetiedustelu voidaan tällöin tehdä Pohjoismaihin ja EU-valtioihin sekä Yhdysvaltoihin, jos käytössä on myös tieto osavaltiosta. Myös eräistä muista valtioista

voidaan tietyissä tilanteissa osoitetta tiedustella. Perintäkeskuksella on tarkempia ohjeita osoitetiedustelun onnistumisesta eri valtioista.

Pohjoismaissa on käytettävissä väestötietojärjestelmät, joiden kautta osoitetta on mahdollista yrittää selvittää. Ruotsiin osoitetiedustelu tehdään veroviranomaiselle joko valmiilla kirjepohjalla tietojärjestelmän kautta tai erityisperinnän omalla lomakkeella faksilla tai sähköpostin välityksellä. Muihin Pohjoismaihin käytetään kirjettä, faksia tai sähköpostia, jotka osoitetaan kyseisten valtioiden nimetyille elatusavun perintäviranomaisille.

EU:n jäsenvaltioihin käytetään elatusapuaasetuksen artiklan 53 mukaista erityistä toimenpidettä koskevaa pyyntöä. Sen avulla osoite on selvitettävissä vaikka kyseisen valtion lainsäädäntö muuten estäisi osoitteen luovuttamisen. Joidenkin EU-valtioiden käytännöt ja/tai rekisterit kuitenkin tuovat omat haasteensa osoitteen selvittämiseksi. Näissä tilanteissa osoitteen saaminen edellyttää tiettyjä taustatietoja elatusvelvollisesta, joita ei aina ole saatavilla. Tällöin osoitteen selvittäminen kyseisistä valtioista ei ole mahdollista eikä perintää voida jatkaa. Erityistä toimenpidettä koskevat pyynnöt lähetetään yleensä kirjeellä, jonka lomake löytyy Euroopan oikeusportaalista, mutta Viron kanssa voidaan käyttää myös suojattua sähköpostia. Myös faksin käyttäminen on mahdollista useimpien valtioiden kanssa.

Vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen sopimusvaltioiden osalta voidaan osoitetta tiedustella oikeusministeriön välityksellä yleissopimuksen artiklan 7 mukaisella erityistä toimenpidettä koskevalla pyynnöllä. Asiaa pyydetään sähköpostilla oikeusministeriöstä. EU:n jäsenvaltioihin ei kuitenkaan käytetä yleissopimusta osoitetiedusteluihin, vaan ne tehdään aina elatusapuaasetuksen nojalla.

Yhdysvaltoihin osoitetiedustelu tehdään kirjeitse erillisellä lomakkeella oikeusministeriön kautta. Osoitetiedustelu voidaan tehdä myös Israeliin ja Sveitsiin, jos samalla sitoudutaan täytäntöönpanon hakemiseen, jos osoite sieltä löytyy. Tiedustelu tehdään sähköpostilla oikeusministeriön välityksellä. Israelin osalta on syytä muistaa viiden vuoden täytäntöönpanoajkaraja, joten osoitetiedustelu ei onnistu yli viisi vuotta vanhoihin elatuspäätöksiin perustuviin velkoihin. Muihin valtioihin voi yrittää osoitetiedustelua oikeusministeriön avulla sähköpostin kautta, mutta onnistuminen on valtiokohtaista.

Viimeisenä vaihtoehtona osoitetiedustelua voidaan yrittää myös ulkoasiainministeriön kautta. Osoitetiedustelu tehdään näissä tapauksissa lähettämällä osoitekyselylomake ministeriön kirjaamoon suojattuna sähköpostina. Kirjaamo välittää kyselyn ko. valtion suurlähetystöön, josta työntekijä lähettää suojattua sähköpostia käyttäen vastauksen Kelan osoitetiedusteluun. Osoitteen saaminen tätä kautta on erittäin epävarmaa.

Osoitetiedon saaminen voi kestää kuukausia tai jopa yli vuoden riippuen kohdevaltiosta. Tämä aiheuttaa haasteita perinnälle elatusapuvelan vanhenemissäädösten vuoksi.

1.7 Oikeudellisen perinnän perintäinstrumentit ulkomailta

- [Pohjoismaiden välinen sopimus elatusavun perimisestä pakkotoimin](#)
- [Elatusapuaasetus](#)
- [Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen välinen valtiosopimus](#)
- [Suomen ja Kanadan Ontarion provinssin välinen vastavuoroisuusjärjestely](#)
- [Vuoden 1956 New Yorkin yleissopimus ja vuoden 1973 Haagin yleissopimus](#)

- [Vuoden 2007 Haagin yleissopimus](#)
- [Perintäinstrumenttien ulkopuoliset valtiot](#)
- [Muut valtiot](#)

1.7.1 Pohjoismaiden välinen sopimus elatusavun perimisestä pakkotoimin

Pohjoismaiden kesken on solmittu sopimus elatusavun perimisestä pakkotoimin (SopS 8/1963). Sopimus on otettu osaksi kansallista lainsäädäntöä lailla pohjoismaiden välisen elatusapusopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta (702/1962). Pohjoismaista perintäsopimusta muutettiin 25.2.2000 tehdyllä sopimuksella ja muutokset saatettiin voimaan lailla 465/2001, jonka voimaantulosta säädettiin tasavallan presidentin asetuksella 587/2002.

Sopimus perustuu viranomaisten välisiin suoriin yhteyksiin. Pohjoismaissa Kela lähettää edellä mainittuun sopimukseen perustuen elatusapuvelan suoraan hakemuksella toisen valtion täytäntöönpanoa hoitavalle viranomaiselle, esimerkiksi Ruotsissa Kruununvoudille.

Perintä pohjoismaisissa tapauksissa aloitetaan kirjeperintänä. Jos perintäkirjeen saatuaan elatusvelvollinen ei ole maksanut tai ollut yhteydessä sopiakseen maksusuunnitelmaa, lähetetään elatusapuvelka perittäväksi kohdevaltion. Perintäkeskus voi tapauskohtaisesti harkita, onko asiassa tarkoituksenmukaista lähettää perintäkirjettä vai aloittaa suoraan oikeudelliset perintätoimet. Esimerkiksi tapauksissa, joissa asiakas on Kelalla olevien tietojen mukaan jo varmuudella saanut tiedon velasta, voidaan siirtyä suoraan oikeudelliseen perintään.

1. Jos Kelasta ei löydy elatuspäätöstä, tulee asiakirja hankkia kunnasta tai tuomioistuimesta;
2. Tilataan käännöspalveluista käännös elatuspäätöksestä, jonka perusteella perintää ryhdytään suorittamaan;
3. Jos perinnän kohdevaltiona on Norja, tilataan maistraatista ruotsinkieliset virkatodistukset lapsista;
4. Kun tarvittavat asiakirjat ovat saapuneet, täytetään hakemuslomake;
5. Lähetetään hakemuslomake ja muut tarvittavat asiakirjat kohdevaltion viranomaiselle.

Ruotsin osalta tieto toimivaltaisesta ulosottoviranomaisesta löytyy Kruununvoudin internet-sivustolta elatusvelvollisen postinumeron perusteella:

<http://www.kronofogden.se/Ansokanomverkstallighet.html>

Muiden Pohjoismaiden osalta hakemukset lähetetään keskitetysti nimetyille perintäviranomaiselle. Tanskassa on kuitenkin kaksi eri viranomaista, joista toiseen lähetetään tanskalaiset päätökset (Udbetaling Danmark) ja toiseen muissa valtioissa vahvistetut päätökset (SKAT).

1. hakemus;
2. epävirallinen kopio elatuspäätöksestä;
3. tarvittaessa epävirallinen käännös elatuspäätöksestä;
4. rästilaskelma;
5. tarvittaessa selvitys indeksimuutoksista.

Lisäksi Norjaan lähetettävissä hakemuksissa tarvitaan ruotsinkieliset virkatodistukset lapsista. Velkasaldo on rästilaskelmassa ilmoitettava sen valtion valuutassa, jossa elatusapu on vahvistettu. Indeksiselvitys lähetetään kaikista suomalaisista päätöksistä.

Pohjoismaiseen perintään tarvitaan käännökset alkuperäisistä asiakirjoista, jolleivät ne ole jo valmiiksi ruotsinkielisiä. Pohjoismaiden sopimus edellyttää virallisten asiakirjojen käyttämistä, mutta käytännössä lähes kaikissa tapauksissa toimitaan epävirallisilla versioilla. Epäviralliset käännökset kaikkiin Pohjoismaihin ruotsin kielelle tilataan Kelan käännöspalvelusta sähköpostilla. Kalmarin Kruununvouti ei kuitenkaan hyväksy epävirallisia asiakirjoja, joten sinne on lähetettävä virallinen käännös oikeaksi todistetusta elatuspäätöksestä, joka on ensin tilattava sen vahvistaneelta viranomaiselta. Muiden osalta toimitaan siis valokopioiden ja epävirallisten käännösten kanssa. Islannin kanssa voidaan tarvittaessa toimia myös englanninkielisillä asiakirjoilla.

1.7.2 Elatusapuasetus

Elatusvelvoitteita koskeva neuvoston asetus (EY 4/2009) astui voimaan 18.6.2011.

Elatusapuasetusta sovelletaan elatusvelvoitteisiin, jotka johtuvat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteesta. Elatusapuasetuksessa on säännöksiä toimivallasta, päätösten tunnustamisesta, täytäntöönpanokelpoisuudesta ja täytäntöönpanosta, oikeuden saatavuudesta, sovinnosta ja virallisista asiakirjoista sekä keskusviranomaisten välisestä yhteistyöstä. Sitä voidaan soveltaa takautuvasti kaikkiin elatuspäätöksiin, jotka ovat tulleet vireille neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 (ns. Bryssel I -asetus) voimaantulosta (1.3.2002), kunhan kyseinen asetus on ollut voimassa myös vastaanottavassa valtiossa elatuspäätöksen vireilletulopäivänä. Jos elatusapuasetusta ei voida soveltaa elatuspäätökseen toisessa EU:n jäsenvaltiossa, tulee oikeudellista perintää yrittää vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen nojalla.

Elatusapuasetus löytyy osoitteesta:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX:02009R0004-20130701>

Elatusapuasetuksen tavoitteena on elatusapujen rajat ylittävän nopean ja tehokkaan perinnän mahdollistaminen vähillä kustannuksilla. Lisäksi elatusvelkojan olisi pystyttävä elatusapuasetuksen nojalla saamaan vaivattomasti jossakin jäsenvaltiossa elatuspäätös, joka on ilman eri toimenpiteitä täytäntöönpanokelpoinen toisessa jäsenvaltiossa.

Elatusapuasetuksen mukaan toiminta on järjestetty siten, että se tapahtuu jokaisessa valtiossa määriteltyjen keskusviranomaisten kautta.

Suomessa keskusviranomaisena on oikeusministeriö (laki Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskevissa kansainvälisissä asioissa (1076/2010), 2 §).

Edellä mainitusta poiketen Kansaneläkelaitos huolehtii elatusavun perinnästä, jos oikeus elatusavun perimiseen kuuluu elatustukilain 19 §:n nojalla Kansaneläkelaitokselle eli tapauksissa, joissa elatustuki on myönnetty elatusavun laiminlyönnin vuoksi (laki elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen ja elatusavun kansainvälisestä perinnästä tehdyn yleissopimuksen soveltamisesta (1077/2010), 2 §).

Valtiot, joihin asetusta sovelletaan

(suluissa päiväys mistä alkaen elatusapuasetus on sovellettavissa kyseiseen valtioon)

- Alankomaat (1.3.2002 alkaen)
- Belgia (1.3.2002 alkaen)
- Espanja (1.3.2002 alkaen)
- Irlanti (1.3.2002 alkaen)
- Italia (1.3.2002 alkaen)
- Itävalta (1.3.2002 alkaen)
- Kreikka (1.3.2002 alkaen)
- Luxemburg (1.3.2002 alkaen)
- Portugali (1.3.2002 alkaen)
- Ranska (1.3.2002 alkaen)
- Ruotsi (1.3.2002 alkaen)
- Saksa (1.3.2002 alkaen)
- Suomi (1.3.2002 alkaen)
- Kypros (1.5.2004 alkaen)
- Latvia (1.5.2004 alkaen)
- Liettua (1.5.2004 alkaen)
- Malta (1.5.2004 alkaen)
- Puola (1.5.2004 alkaen)
- Slovenia (1.5.2004 alkaen)
- Slovakia (1.5.2004 alkaen)
- Tšekki (1.5.2004 alkaen)
- Unkari (1.5.2004 alkaen)
- Viro (1.5.2004 alkaen)
- Bulgaria (1.1.2007 alkaen)
- Romania (1.1.2007 alkaen)
- Yhdistynyt kuningaskunta (1.7.2009 alkaen)
- Tanska (11.1.2012 alkaen)
- Kroatia (1.7.2013 alkaen)

Asetuksen (EY) 4/2009 siirtymäsäännöksiä (artikla 75) on tulkittu käytännössä eri valtioissa eri tavoilla, esimerkiksi Portugali, Saksa ja Yhdistynyt kuningaskunta ovat halunneet kaikki hakemukset päätöksen vireilletulon päivämäärästä huolimatta elatusapuasetuksen mukaisina. Suomessa ja esimerkiksi Virossa on noudatettu sitä linjaa, että elatusapuasetus koskee vain niitä päätöksiä, jotka ovat tulleet vireille aikana, jolloin Bryssel I -asetus on ollut sekä lähettävässä että vastaanottavassa valtiossa voimassa (joko aikaisintaan 1.3.2002 eteenpäin tai riippuen valtion liittymispäivästä Euroopan unioniin).

Alkuvuonna 2015 saavutetun tulkintakonsensuksen mukaan, yllä mainitut tulkintaeroavuudet ovat ratkaistu niin, että asetuksen yhteistyöluvun perusteella kaikki täytäntöönpanohakemukset EU-valtioiden välillä tehdään aina asetuksen mukaisesti, mutta päätöksen vireilletulopäivä määrää sovellettavan perintäinstrumentin. Hakemuslomakkeessa on sovellettavaa instrumenttia varten oma kohtansa.

Mikäli asetus 4/2009 ei sovellu hakemuksen perintäinstrumentiksi, sovelletaan tapaukseen vuoden 2007 Haagin yleissopimusta, joka astui voimaan EU:ssa (Tanskaa lukuun ottamatta) 1.8.2014. Ennen kyseistä päiväystä käytettiin vuoden 1956 New Yorkin yleissopimusta ja vuoden 1973 Haagin yleissopimusta.

Ruotsiin ja Tanskaan ei tehdä elatusapuasetuksen mukaisia hakemuksia ollenkaan, vaan niihin käytetään Pohjoismaiden välistä sopimusta.

Lomakkeet

Keskusviranomaiset käyttävät elatusapuasetuksen mukaisia asioita hoitaessaan tätä tarkoitusta varten laadittuja lomakkeita. Lomakkeet ja muuta elatusapuasetuksen mukaiseen perintään liittyvää lisätietoa löytyy Euroopan oikeudellisesta portaalista:

https://e-justice.europa.eu/content_maintenance_obligations_forms-274-fi.do

Hakemusten sisältö

Hakemukset lähetetään suoraan vastaanottavien jäsenvaltioiden keskusviranomaisille, joiden tulee elatusapuasetuksen mukaan lähettää vastaanottokuitaus 30 päivän kuluttua hakemuksen saapumisesta. Lisäksi vastaanottavan tahon tulee lähettää 60 päivän kuluttua tilanneraportti hakemuksen/perinnän tilanteesta.

1. saatekirje;
2. hakemuslomake (asetuksen liite VI);
3. elatuspäätöksen oikeaksi todistettu jäljennös ja asetuksen mukainen ote siitä (joko liite I tai II);
4. tarvittaessa elatuspäätöksen lainvoimaisuustodistus ja sen auktorisoitu käännös (tuomioistuimien päätöksistä);
5. tarvittaessa elatuspäätöksen tiedoksiantotodistus ja sen auktorisoitu käännös (yksipuolisista tuomioista);
6. tarvittaessa asetuksen liite X ja tarvittaessa ote laista lapsen elatuksesta (elatussopimuksista);
7. rästilaskelma;
8. tarvittaessa indeksiselvitys;
9. tarvittaessa selvitys viivästyskorosta;
10. elatustukipäätöksen oikeaksi todistettu jäljennös ja sen auktorisoitu käännös sekä ote elatustukilaista kohdevaltion hyväksymällä kielellä;
11. tarvittaessa virkatodistukset lapsista ja tarvittaessa niiden auktorisoidut käännökset;
12. tarvittaessa valtakirja.

Perintäkeskuksessa on tarkempia valtiokohtaisia ohjeita eri jäsenvaltioiden erityisvaatimuksista muun muassa lakiotteiden, virkatodistuksien ja valtakirjojen suhteen.

Jos velan perintäoikeus perustuu kunnan antamaan elatustukipäätökseen, eikä kyseistä päätöstä ole kyseisestä kunnasta saatavilla, tulee kuntaa pyytää kirjoittamaan todistus tuen myöntämisestä laiminlyönnin perusteella. Kelan on todistettava oikeutensa periä elatusapua siihen oikeutetun puolesta, ja sitä varten tarvitaan elatustukipäätös tai vastaava virallinen asiakirja.

Käännökset

Auktorisoidut käännökset tarvittavista asiakirjoista tilataan joko Kelan käännöspalvelusta (englannin kielelle) tai Delingua Oy:stä (muille kielille). Jos näiden kautta ei kääntäminen onnistu, voi käännöstä yrittää Semantix Lingua Nordica Oy:n kautta. Asiakirjojen on oltava kohdevaltion haluamalla kielellä, minkä takia Perintäkeskuksella on rästilaskelmat, indeksiselvitykset, lakiotteet ja muut tarvittavat asiakirjat valmiiksi useilla eri kielillä. Tarvittaessa ne käännetään tarvittavalle kielelle, jos käännöksiä ei ole jo olemassa kyseiselle kielelle.

1.7.3 Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen välinen valtiosopimus

Suomen ja Yhdysvaltain välillä tehty sopimus elatusvelvollisuuden täytäntöönpanosta astui voimaan 29.9.2007. Kyseessä on liittovaltiotasolla voimaan saatettu valtiosopimus, joten se pätee kaikissa Yhdysvaltojen osavaltioissa. Valtiosopimuksen perusteella Suomi rinnastetaan Yhdysvalloissa elatusapujen perinnässä sen omiin osavaltioihin, mikä tuo etuja oikeudelliseen perintään verrattuna siihen, että perintä perustuisi johonkin kansainväliseen yleissopimukseen.

Oikeudellinen perintä Yhdysvalloissa suoritetaan keskusviranomaisena toimivan oikeusministeriön välityksellä. Perintään tarvittavat asiakirjat toimitetaan oikeusministeriölle, joka toimittaa asiakirjat eteenpäin Yhdysvaltoihin.

1. saatekirje oikeusministeriölle;
2. Registration Statement -lomake;
3. oikeaksi todistettu jäljennös elatuspäätöksestä ja virallinen käännös siitä sekä valokopio niistä;
4. rästilaskelma (tarvittaessa dollareissa);
5. indeksiselvitys;
6. ote elatustukilaista englanninkielellä.

Viralliset käännökset englannin kielelle tilataan Kelan käännöspalveluista sisäpostilla.

Jotkin osavaltiot vaativat rästilaskelman dollareissa, mutta toisiin se kelpaa euroissa. Yhdysvaltalaisista päätöksistä on kuitenkin aina täytettävä rästilaskelma dollareissa riippumatta vastaanottavasta osavaltiosta. Perintäkeskuksella on myös erillisiä tarkempia osavaltiokohtaisia ohjeita.

Oikeusministeriö täyttää/liittää hakemukseen Transmittal-lomakkeen ja oman saatekirjeensä, jossa viitataan kahdenväliseen sopimukseen.

Yhdysvaltoihin ei tarvita kuvia, virkatodistuksia tai valtakirjoja. Lisädokumentteja (esim. elatustukipäätös ja sen käännös) toimitetaan pyynnöstä.

Kelan laitettua perintäasian vireille oikeusministeriön välityksellä, tulee kaiken asiaan liittyvän viestinnän kulkea oikeusministeriön kautta. Tämä on välttämätöntä sen vuoksi, että OM on Yhdysvaltoihin päin keskusviranomainen ja sen tulee olla tietoinen perintään liittyvistä tilanteista. Jos Kela on yhteydessä suoraan elatusvelvollisen kanssa silloin, kun perintäasia on laitettu OM:n kautta vireille, tulee harkita onko myös OM:ä tarpeen informoida kyseisestä asiasta. Jos Kelaan tulee suoraan viestintää yhdysvaltalaiselta viranomaiselta, tulee se aina välittää oikeusministeriöön. Kela vastaa yhdysvaltalaisviranomaisen kysymyksiin aina OM:n kautta.

Jos velallisen osoitetiedot eivät ole voimassa, ja mikäli velallisesta on edes jokin vanha osoite- tai osavaltiotieto olemassa Yhdysvaltoihin, tulee osoitekysely Yhdysvaltoihin tehdä Locate and Financial Data -lomakkeella oikeusministeriön välityksellä.

Yhdysvalloista perimiseen liittyvät hakemuslomakkeet ja tarkemmat ohjeet löytyvät internetosoitteesta:

<http://www.acf.hhs.gov/programs/css/resource/a-caseworkers-guide-to-processing-cases-with-finland-2014>

Lisätietoa, osavaltioiden ”profiileja”, yhteystietoja ja muuta hyödyllistä tietoa löytyy internetosoitteesta:

<http://www.acf.hhs.gov/programs/cse/>

Yhdysvaltalaisten elatuspäätöksien perinnän kannalta oleellista tietoa eri osavaltioiden elatusapulainsäädännöstä (mm. vanhenemissäädökset) löytyy internetosoitteesta:

<http://www.child-support-collections.com/statute-of-limitations.html/>

1.7.4 Suomen ja Kanadan Ontarion provinssin välinen vastavuoroisuusjärjestely

Suomen ja Kanadan Ontarion provinssin välillä voimassa oleva vastavuoroisuusjärjestely (SopS 33/1990) mahdollistaa elatusapuvelan oikeudellisen perinnän Ontarion provinssista Kanadasta. Muista Kanadan provinseista ja territorioista ei oikeudellinen perintä ole toistaiseksi mahdollista.

Oikeudellisen perinnän hakeminen tapahtuu aina oikeusministeriön välityksellä, ja myös kaikki yhteydenpito Ontarion keskusviranomaiseen tapahtuu aina sen välityksellä.

1. saate oikeusministeriölle;
2. hakemus;
3. elatuspäätöksen oikeaksi todistettu jäljennös ja sen auktorisoitu käännös;
4. tarvittaessa elatuspäätöksen lainvoimaisuustodistus ja sen auktorisoitu käännös (tuomioistuimien päätöksistä);
5. tarvittaessa elatuspäätöksen tiedoksiantotodistus ja sen auktorisoitu käännös (yksipuolisista tuomioista);
6. tarvittaessa englanninkielinen ote laista lapsen elatuksesta (elatussopimuksista);
7. englanninkielinen rästilaskelma;
8. englanninkielinen indeksiselvitys;
9. tarvittaessa englanninkielinen selvitys viivästyskorosta;
10. elatustukipäätöksen oikeaksi todistettu jäljennös ja sen auktorisoitu käännös sekä englanninkielinen ote elatustukilaista;
11. englanninkieliset virkatodistukset lapsista;
12. valtakirja.

Viralliset käännökset englanninkielelle tilataan Kelan käännöspalveluista sisäpostilla.

1.7.5 Vuoden 1956 New Yorkin yleissopimus ja vuoden 1973 Haagin yleissopimus

Vuonna 1956 New Yorkissa tehty yleissopimus elatusavun perimisestä ulkomailla (Convention on the Recovery Abroad of Maintenance) hyväksyttiin YK:n elatusapalveluitteita koskevassa kokouksessa 20.6.1956 New Yorkissa Yhdysvalloissa. Suomessa yleissopimus astui voimaan vuonna 1962 (SopS 37/1962). Yleissopimus määrittää yhteistyöstä kansainvälisessä elatusapujen perinnässä, mutta varsinainen täytäntöönpano tapahtuu yleensä toisen perintäinstrumentin avulla (kansallinen lainsäädäntö tai vuoden 1973 Haagin yleissopimus).

Vuoden 1973 Haagin yleissopimus elatusapua koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta (SopS 35/1983) on varsinainen täytäntöönpanon mahdollistava perintäinstrumentti New Yorkin yleissopimuksen mukaisissa perintahakemuksissa niissä valtioissa, jotka ovat Haag 1973 -sopimusvaltioita. Siihen ei yleensä tarvitse

erikseen viitata New York -perintähakemuksessa, vaan vastaanottava valtio toteuttaa pakkoperinnän sen nojalla automaattisesti.

Oikeudellinen perintä onnistuu useista valtioista, jotka ovat allekirjoittaneet New Yorkin yleissopimuksen. Oikeudellisen perinnän hakeminen tapahtuu aina oikeusministeriön välityksellä, ja myös kaikki yhteydenpito ulkomaan keskusviranomaiseen tapahtuu aina oikeusministeriön välityksellä.

New Yorkin yleissopimuksen allekirjoittajavaltiot ja itse yleissopimuksen teksti (englanniksi) löytyvät seuraavan linkin takaa:

http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.publications&dtid=45&cid=131

Vuoden 1973 Haagin yleissopimus (englanniksi) löytyy osoitteesta:

http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=85

Joillakin valtioilla on omia erityisvaatimuksiaan, jotka on otettava huomioon oikeudellisen perinnän valmistelussa. Joidenkin valtioiden kohdalla tämä on johtanut siihen, ettei oikeudellinen perintä onnistu New Yorkin yleissopimuksen nojalla kyseisestä valtiosta. Perintäkeskuksessa on tarkempia valtiokohtaisia ohjeita oikeudellisen perinnän onnistumisesta ja toteuttamisesta New Yorkin yleissopimuksen nojalla.

1. saate oikeusministeriölle;
2. hakemus;
3. elatuspäätöksen oikeaksi todistettu jäljennös ja sen auktorisoitu käännös;
4. tarvittaessa elatuspäätöksen lainvoimaisuustodistus ja sen auktorisoitu käännös (oikeuden päätöksistä);
5. tarvittaessa elatuspäätöksen tiedoksiantotodistus ja sen auktorisoitu käännös (yksipuolisista tuomioista);
6. tarvittaessa ote kohdevaltion kielellä laista lapsen elatuksesta (elatussopimuksista);
7. rästilaskelma kohdevaltion kielellä;
8. indeksiselvitys kohdevaltion kielellä;
9. tarvittaessa selvitys viivästyskorosta kohdevaltion kielellä;
10. elatustukipäätöksen oikeaksi todistettu jäljennös ja sen auktorisoitu käännös sekä ote elatustukilaista kohdevaltion kielellä.

Lisäksi valtiokohtaisesti tarvitaan muun muassa valtakirja tuen nostajalta ja/tai virkatodistukset lapsista.

Jos velan perintäoikeus perustuu kunnan antamaan elatustukipäätökseen, eikä kyseistä päätöstä ole kyseisestä kunnasta saatavilla, tulee kuntaa pyytää kirjoittamaan todistus tuen myöntämisestä laiminlyönnin perusteella. Kelan on todistettava oikeutensa periä elatusapua siihen oikeutetun puolesta, ja sitä varten tarvitaan elatustukipäätös tai vastaava virallinen asiakirja. Lisätodisteeksi liitetään elatustukilain ote, joka sisältää tarvittavat voimaantulo- ja siirtymissäännöspykälät.

Auktorisoidut käännökset tarvittavista asiakirjoista tilataan joko käännöspalvelusta (englannin kielelle) tai Delingua Oy:stä (muille kielille). Jos näiden kautta ei kääntäminen onnistu, voi käännöstä yrittää Semantix Lingua Nordica Oy:n kautta. Asiakirjojen on oltava kohdevaltion haluamalla kielellä, minkä takia Perintäkeskuksella on rästilaskelmat, indeksiselvitykset, lakiotteet ja muut tarvittavat asiakirjat valmiiksi useilla eri kielillä. Tarvittaessa ne käännetään tarvittavalle kielelle, jos käännöksiä ei ole jo olemassa kyseiselle kielelle.

Joillakin valtioilla on omia erityisvaatimuksiaan oikeudellisen perinnän toteuttamiseksi New Yorkin yleissopimuksen nojalla. Vaatimukset liittyvät yleensä käytäntöihin tai

tarvittaviin asiakirjoihin. Tällaisia erityisvaatimuksia on esimerkiksi Israelilla, Sveitsillä ja Turkilla. Perintäkeskuksella on tarkempia ohjeita perinnän toteuttamiseksi eri valtioista New Yorkin yleissopimuksen nojalla.

1.7.6 Vuoden 2007 Haagin yleissopimus

Haagin yleissopimus lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä (tehty 23 päivänä marraskuuta 2007) astui voimaan EU:ssa Tanskaa lukuun ottamatta 1.8.2014. Yleissopimus korvaa vuoden 1973 Haagin yleissopimuksen ja vuoden 1956 New Yorkin yleissopimuksen niiden valtioiden osalta, joissa uusi yleissopimus on voimassa.

Yleissopimuksen soveltuvuus eri valtioihin on tarkistettavissa seuraavan englanninkielisen linkin taulukosta:

http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.status&cid=131

Taulukon EIF-sarakkeesta (Entry into Force) näkyy milloin yleissopimus on kussakin allekirjoittajavaltiossa astunut voimaan. Vaikka yleissopimus ei olekaan voimassa takautuvasti, poikkeuksen muodostaa vanhemman ja lapsen suhteesta johtuva elatusvelvoite alle 21-vuotiaaseen henkilöön nähden (56.3 artikla), joten yleissopimusta voidaan käyttää oikeudellisen perinnän mahdollistavana instrumenttina ulkomaan perinnässä kaikkiin niihin elatuspäätöksiin, joissa tämä ehto täyttyy. Yleissopimusta ei kuitenkaan käytetä niihin päätöksiin, joihin on käytettävissä jokin seuraavista perintäinstrumenteista: pohjoismainen sopimus, elatusapuasetus tai Suomen ja jonkin toisen valtion välinen kahdenkeskinen sopimus.

Kaikki hakemukset tehdään Suomen keskusviranomaisena toimivan oikeusministeriön kautta. Samoin kaikki yhteydenpito vastaanottavan valtion keskusviranomaiseen tapahtuu oikeusministeriön kautta. Poikkeuksen tähän muodostavat EU-jäsenvaltiot, joiden keskusviranomaisten kanssa Kela voi toimia suoraan neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 yhteistyöluvon nojalla. Lisäksi Norjan kanssa on sovittu, että Kela voi toimia sen kanssa suoraan tilanteissa, missä pohjoismainen sopimus ei ole sovellettavissa. Perintäkeskuksessa voi olla erillisiä valtiokohtaisia ohjeita asiasta.

1. Kelan saate;
2. hakemuslomake;
3. elatuspäätöksen oikeaksi todistettu jäljennös ja sen auktorisoitu käännös;
4. tarvittaessa elatuspäätöksen lainvoimaisuustodistus ja sen auktorisoitu käännös (oikeuden päätöksistä);
5. tarvittaessa elatuspäätöksen tiedoksiantotodistus ja sen auktorisoitu käännös (yksipuolisista tuomioista);
6. tarvittaessa todistus elatuspäätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta Suomessa (elatussopimuksista);
7. rästilaskelma kohdevaltion kielellä;
8. indeksiselvitys kohdevaltion kielellä;
9. tarvittaessa selvitys viivästyskorosta kohdevaltion kielellä;
10. elatustukipäätöksen oikeaksi todistettu jäljennös ja sen auktorisoitu käännös sekä ote elatustukilaista kohdevaltion kielellä.

Kohdevaltion asiakirjojen kielivaatimukset voidaan tarkistaa valtiokohtaisista profiileista seuraavalta englanninkieliseltä internetsivulta (profiilit ovat saatavilla englannin, ranskan ja espanjan kielellä):

<http://hcch.cloudapp.net/smartlets/sfjsp?interviewID=hcchcp2012>

Oikeusministeriö liittää hakemukseen mukaan yleissopimuksen liitteen 1 mukaisen saatelomakkeen ja toimittaa hakemuspaketin vastaanottavan valtion keskusviranomaiselle. Jos Kela lähettää hakemuksen suoraan vastaanottavalle keskusviranomaiselle EU:n sisällä, hakemuslomakkeena käytetään elatusapuasituksen liite VI -lomaketta eikä yleissopimuksen liitteen 1 mukaista saatelomaketta tarvita. Norjaan lähetettävien hakemusten osalta käytetään Kelan omaa Haag-hakemuslomaketta, eikä sen mukaan liitetä yleissopimuksen liitteen 1 mukaista saatelomaketta.

Jos velan perintäoikeus perustuu kunnan antamaan elatustukipäätökseen, eikä kyseistä päätöstä ole kyseisestä kunnasta saatavilla, tulee kuntaa pyytää kirjoittamaan todistus tuen myöntämisestä laiminlyönnin perusteella. Kelan on todistettava oikeutensa periä elatusapua siihen oikeutetun puolesta, ja sitä varten tarvitaan elatustukipäätös tai vastaava virallinen asiakirja. Lisätodisteeksi liitetään elatustukilain ote, joka sisältää tarvittavat voimaantulo- ja siirtymissäännöspykälät.

Ulkomaisten päätöksen täytäntöönpanon hakeminen sopimusvaltioista tapahtuu normaalisti yleissopimuksen nojalla, paitsi alla luetelluissa poikkeustapauksissa.

Jossakin toisessa EU:n jäsenvaltiossa annetun elatuspäätöksen täytäntöönpanoa haetaan kyseisessä valtiossa aina asetuksen (EY) 4/2009 nojalla riippumatta päätöksen vireilletulopäivästä (poikkeuksena Ruotsi ja Tanska, joiden osalta käytetään aina pohjoismaista sopimusta).

Pohjoismaiden ulkopuolella annetun päätöksen täytäntöönpanoa Norjassa haetaan Haagin yleissopimuksen nojalla. Norjan kanssa on sovittu, että Kela voi lähettää tällaisen hakemuksen suoraan Norjan keskusviranomaiselle, ja hakemusasiakirjat voivat olla englannin lisäksi tarvittaessa myös ruotsinkielisiä. (Pohjoismaissa annetun elatuspäätöksen täytäntöönpanon hakeminen Norjasta tapahtuu aina pohjoismaisen sopimuksen nojalla.)

1.7.7 Perintäinstrumenttien ulkopuoliset valtiot

Venäjä ei ole mukana elatusapua koskevissa kansainvälisissä sopimuksissa, minkä vuoksi elatusapuvelan oikeudellinen perintä Venäjältä ei onnistu. Venäjältä elatusapua yritetään periä ainoastaan vapaaehtoisella perinnällä eli perintäkirjeitä lähettämällä. Jos elatusvelvollinen ei maksa vapaaehtoisesti, ei maksua saada häneltä väkisin. Usein Kelan käytössä oleva elatusvelvollisen venäläinen osoite on sellaisessa muodossa (suomenkielisenä), että postin lähettäminen siihen ei onnistu, ja koska osoitetietoja ei voida saada Venäjältä, on kirjeperinnänkin yrittäminen sieltä usein käytännössä mahdotonta. Perintätapausta voidaan seurata, jos on oletettavissa, että elatusvelvollinen siirtyy toiseen valtioon, josta perintä kansainvälisten sopimusten mukaisesti onnistuisi.

1.7.8 Muut valtiot

Venäjän lisäksi monista muistakin valtioista oikeudellisen perinnän yrittäminen on mahdotonta. Jos elatusvelvolliselle on osoite sellaiseen valtioon, voidaan kirjeperintää yrittää. Jos elatusvelvollisen osoitetta ei ole jo Kelalla, ei sitä yleensä pystytä selvittämään (paitsi kenties tuen nostajalta). Joidenkin valtioiden osalta perintäinstrumentti olisi olemassa, mutta paikallisten käytäntöjen vuoksi oikeudellista

perintää ei ole järkevää yrittää. Perintäkeskuksessa on tarkempia ohjeita valtioista, joista oikeudellinen perintä ei onnistu perintäinstrumentin voimassaolosta huolimatta.

1.8 Ulkomaisen elatustukipäätöksen täytäntöönpano Suomessa

Kelalle voi tulla perittäväksi ulkomaiseen elatuspäätökseen perustuvaa elatusapua, jossa elatusvelvollinen asuu Suomessa, ja täytäntöönpano näin ollen tapahtuisi kotimaan ulosotossa. Ulkomaiset päätökset eivät kuitenkaan lähtökohtaisesti ole suoraan täytäntöönpanokelpoisia Suomessa, eikä niiden täytäntöönpanokelpoisuutta erikseen tutkita elatustukea myönnettäessä.

Kelan oikeus elatusavun perintään syntyy, kun elatustukipäätös on annettu. Ulkomaisen elatuspäätöksen täytäntöönpanokelpoisuus selvitetään vasta perintävaiheessa. Jos elatuspäätöstä ei saada Suomessa täytäntöönpanokelpoiseksi, tulee samalla selvittää elatustuen maksamisen edellytykset uudestaan. Perintäkeskuksen tulee ilmoittaa elatustuen myöntäneelle toimistolle, jos täytäntöönpanokelpoiseksi hakeminen ei onnistu.

Toisessa valtiossa annettu päätös ei ole yleensä suoraan täytäntöönpanokelpoinen Suomessa, jonka vuoksi esimerkiksi ulosottotoimiin ryhtyminen ei onnistu ilman täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista. Täytäntöönpanokelpoiseksi hakemisen menettely riippuu siitä missä valtiossa ja milloin päätös on annettu.

Poikkeuksen muodostaa toisessa Pohjoismaassa annettu lainvoimainen elatuspäätös, jonka perusteella Kela voi periä elatusavun ulosottoteitse ilman erityisiä toimenpiteitä.

Miten ulkomainen päätös tulee esille

Ulkomainen päätös tulee yleensä esille siinä vaiheessa, kun elatusapuvelkaa ollaan lähettämässä ulosottoon tai se on jo lähetetty ulosottoperintään. Ulosottoviranomainen voi tiedustella ulkomaisen päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista, eikä ulosottoperintä etene ennen kuin Kela on toimittanut lainvoimaisen tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta.

Jos ulkomainen päätös havaitaan jo vapaaehtoisen perinnän vaiheessa, vapaaehtoista maksamista selvitetäessä tulee samaan aikaan saattaa ulkomainen päätös täytäntöönpanokelpoiseksi, jotta ulosottotoimenpiteisiin voidaan ryhtyä viivytyksettä, jos elatusapuvelkaa ei saada vapaaehtoisella perinnällä perittyä.

Valtiot, joiden antamia päätöksiä voidaan hakea täytäntöönpanokelpoiseksi

Täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen onnistuu kaikkien EU:n jäsenvaltioiden ja kaikkien vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen sopimusvaltioiden antamien päätöksiä osalta. Pohjoismaisia elatuspäätöksiä ei tarvitse julistaa täytäntöönpanokelpoisiksi, vaan ne ovat Suomessa suoraan täytäntöönpanokelpoisia Pohjoismaiden välisen sopimuksen mukaisesti (SopS 8/1963). Muiden valtioiden osalta täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen tulee selvittää tapauskohtaisesti, mutta lähtökohtaisesti nekin onnistuvat Suomen lainsäädännön perusteella.

Täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista haetaan aina ensisijaisesti elatusapuaasetuksen (EY 4/2009) nojalla, jos mahdollista, ja yleissopimuksen nojalla ainoastaan, jos elatusapuaasetusta ei voida soveltaa. Jos kumpikaan ei sovellu, tulee täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista hakea Helsingin hovioikeudelta perustuen lakiin ulkomailta annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja

täytäntöönpanosta (370/1983) huomioiden tarvittaessa asetuksen elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa (832/1989) säätämät lisämahdollisuudet.

Alla on luettelo EU:n nykyisistä jäsenvaltioista ja linkki jäsenvaltion perustietoihin. Suluiissa on jäsenvaltion EU:hun liittymisvuosi, jolla on osaltaan vaikutusta siihen, mitä menettelyä täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisessa noudatetaan. Pääasiallisesti menettelytavan valintaan vaikuttaa elatusapuasituksen siirtymäsäädökset (artikla 75.2), jotka on sidottu osittain Bryssel I -asetuksen (EY 44/2001) voimaantuloon (aikaisintaan 1.3.2002). Kaikkiin jäsenvaltioihin (Tanskaa lukuun ottamatta) voidaan myös soveltaa vuoden 2007 Haagin yleissopimusta, ja näin tuleekin tehdä (Ruotsia lukuun ottamatta), jos elatusapuasetus ei sovellu päätökseen.

- [Alankomaat](#) (1952)
- [Belgia](#) (1952)
- [Bulgaria](#) (2007)
- [Espanja](#) (1986)
- [Irlanti](#) (1973)
- [Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta](#) (1973)
- [Italia](#) (1952)
- [Itävalta](#) (1995)
- [Kreikka](#) (1981)
- [Kroatia](#) (2013)
- [Kypros](#) (2004)
- [Latvia](#) (2004)
- [Liettua](#) (2004)
- [Luxemburg](#) (1952)
- [Malta](#) (2004)
- [Portugali](#) (1986)
- [Puola](#) (2004)
- [Ranska](#) (1952)
- [Romania](#) (2007)
- [Ruotsi](#) (1995)
- [Saksa](#) (1952)
- [Slovakia](#) (2004)
- [Slovenia](#) (2004)
- [Suomi](#) (1995)
- [Tanska](#) (1973)
- [Tšekki](#) (2004)
- [Unkari](#) (2004)
- [Viro](#) (2004)

[Vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen sopimusvaltiot](#) ovat nähtävissä HCCH:n (Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssi) verkkosivuilla.

Ulkomaisen päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi hakeminen

Jos menettelyyn sovelletaan elatusapuasitusta (EY 4/2009) tai vuoden 2007 Haagin yleissopimusta, on toimivaltainen tuomioistuin elatusvelvollisen asuinpaikan käräjäoikeus (elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen ja elatusavun kansainvälisestä perinnästä tehdyn yleissopimuksen soveltamisesta annettu laki (1077/2010)). Jos elatusvelvollisella ei ole asuinpaikkaa Suomessa, tutkitaan päätöksen tunnustaminen Helsingin käräjäoikeudessa. Käräjäoikeus antaa asian tiedoksi elatusvelvolliselle, jolla on oikeus valittaa asiasta hovioikeuteen.

Jos menettelyyn ei voida soveltaa elatusapuasetusta tai vuoden 2007 Haagin yleissopimusta, on ensimmäisen asteen toimivaltainen tuomioistuin Helsingin hovioikeus. Hovioikeuden päätöksestä on valitusoikeus korkeimpaan oikeuteen ilman erillistä valitusluvan pyytämistä.

Päätös on täytäntöönpanokelpoinen vasta lainvoimaisena eli mahdollisen valitusprosessin jälkeen.

Toiminnan organisointi Kelassa

Ulkomaisen päätöksen tunnustamisen ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen hakeminen tuomioistuimista sekä niiden täytäntöönpanon hakeminen ulosotosta on keskitetty Perintäkeskuksessa Helsingin perintäyksikön erityisperintätiimin vastuulle. Muiden Perintäkeskuksen toimihenkilöiden tulee siirtää kyseiset työjonoilla esiin tulevat elatusapuvelat Erityisperintä-työjonoille, sillä niiden täytäntöönpano edellyttää elatusapuasetuksen tai yleissopimuksen tai Suomen lain edellyttämien asiakirjojen tilaamista ulkomailta.

Poikkeuksen tähän muodostavat Pohjoismaiset päätökset, koska niiden täytäntöönpano ei edellytä asiakirjojen tilaamista ulkomailta. Pohjoismaisiin päätöksiin perustuvia ulosottohakemuksia voi tehdä Perintäkeskuksessa kaikki elatusapuvelkaa käsittelevät toimihenkilöt. Paperisen ulosottohakemuksen mukaan liitetään valokopio elatuspäätöksestä.

Menettely

Perintäkeskus selvittää, minkä valtion tuomioistuimen antamasta päätöksestä on kyse ja milloin päätös on tullut vireille. Edellä mainittujen tietojen perusteella selvitetään mikä alla olevista menettelyistä koskee kyseistä päätöstä.

Perintäkeskuksessa on valmiita hakemusohjeita eri instrumenttien mukaisten eksekvatuurihakemusten tekemiseksi.

1.8.1 EUn jäsenvaltiot ja elatusapuasetus voimassa päätöksen vireilletulopäivänä

Kun asia on tullut vireille elatusapuasetuksen voimassaolon aikana, toimitaan elatusapuasetuksen 4. luvun 1. jakson menettelyn mukaisesti (ns. Annex I -hakemus). Tämä edellyttää, että elatusapuasetus on ollut voimassa sekä päätöksen antaneessa valtiossa että Suomessa päätöksen vireilletulopäivänä. Elatusapuasetus astui voimaan 18.6.2011 tai siitä päivästä, kun jäsenvaltio tuli EU:n jäseneksi.

Eksekvatuuri-menettelyä ei tarvita, koska päätös on suoraan täytäntöönpanokelpoinen, eli vahvistamisvaihetta käräjäoikeudessa ei näissä tapauksissa tarvita ollenkaan. Elatusapuvelka voidaan toimittaa suoraan ulosottoon Suomessa, kunhan alla luetellut asiakirjat on saatu ulosottohakemuksen liitteeksi.

Ulosottoon tulee toimittaa hakemuksen lisäksi päätös ja elatusapuasetuksen liitteen I mukainen ote päätöksestä. Ote pyydetään kohdevaltion keskusviranomaiselta erityistä toimenpidettä koskevalla pyynnöllä (elatusapuasetuksen liite V).

Ulosottohakemukseen vaadittavat asiakirjat (elatusapuasetus 20 artikla):

1. päätöksestä sellainen jäljennös, joka täyttää sen aitouden toteamiseksi tarvittavat vaatimukset (alkuperäinen tai oikeaksi todistettu jäljennös);

2. ote päätöksen tehneen tuomioistuimen päätöksestä lomakkeella, jonka malli on asetuksen liitteessä I;
3. tarvittaessa asiakirja, jossa todetaan elatusapurästit ja ilmoitetaan päivä, jona laskelma on tehty (rästilaskelma);
4. tarvittaessa 2. kohdassa mainitun lomakkeen (ote, liite I) virallinen käännös täytäntöönpanevan jäsenvaltion viralliselle kielelle.

Elatusapuaasetuksen mukaisesti täytäntöönpanevan jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset (käräjäoikeus, ulosotto) eivät saa vaatia kantajaa (Kelaa) toimittamaan päätöksen käännöstä. Käännös voidaan vaatia ainoastaan silloin, kun päätöksen täytäntöönpano on kiistetty (riitainen). Yllä mainittu 4. kohdan käännös tarvitaan ainoastaan, jos kyseinen ote on jollakin muulla kielellä kuin suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.

1.8.2 EUn jäsenvaltiot ja elatusapuaasetuksen mukaiset eksekvatuurihakemukset

Kun asia on tullut vireille Bryssel I -asetuksen (EY 44/2001) voimassaoloaikana, mutta ennen kuin elatusapuaasetus astui voimaan, toimitaan elatusapuaasetuksen 4. luvun 2. jakson menettelyn mukaisesti (ns. Annex II -hakemus). Menettely perustuu elatusapuaasetuksen siirtymäsäännösartiklaan (75.2). Se edellyttää, että elatusapuaasetus ei ole ollut voimassa päätöksen antaneessa valtiossa tai Suomessa päätöksen vireilletulopäivänä ja, että Bryssel I -asetus on ollut voimassa kummassakin valtiossa. Bryssel I -asetus astui voimaan 1.3.2002 tai siitä päivästä, kun jäsenvaltio tuli EU:n jäseneksi. Elatusapuaasetus astui voimaan 18.6.2011 tai siitä päivästä, kun jäsenvaltio tuli EU:n jäseneksi.

Suomalaiselle käräjäoikeudelle tulee toimittaa hakemuslomakkeen lisäksi päätös ja elatusapuaasetuksen liitteen II mukainen ote siitä.

Hakemukseen on liitettävä seuraavat asiakirjat (elatusapuaasetus artikla 28):

1. päätöksestä sellainen jäljennös, joka täyttää sen aitouden toteamiseksi tarvittavat vaatimukset;
2. ote päätöksen tehneen tuomioistuimen päätöksestä lomakkeella, jonka malli on asetuksen liitteessä II (käräjäoikeus voi artiklan 29 mukaisesti hyväksyä jonkun vastaavan asiakirjan tai vapauttaa Kelan toimittamasta asiakirjaa);
3. tarvittaessa 2. kohdassa tarkoitetun lomakkeen (ote, liite II) virallinen käännös täytäntöönpanevan jäsenvaltion viralliselle kielelle.

Elatusapuaasetuksen mukaisesti täytäntöönpanevan jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset (käräjäoikeus, ulosotto) eivät saa vaatia kantajaa (Kelaa) toimittamaan päätöksen käännöstä. Käännös voidaan vaatia ainoastaan silloin, kun päätöksen täytäntöönpano on kiistetty (riitainen). Yllä mainittu 3. kohdan käännös tarvitaan ainoastaan, jos kyseinen ote on jollakin muulla kielellä kuin suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.

1.8.3 Vuoden 2007 Haagin yleissopimukseen perustuvat eksekvatuurihakemukset

Jos elatusapuaasetusta ei voida soveltaa edes sen siirtymäsäännöksen nojalla (artikla 75.2) päätökseen, joka on annettu EU:n jäsenvaltiossa tai, jos päätös on annettu

jossakin EU:n ulkopuolisessa vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen sopimusvaltiossa, eksekvatuurihakemus käsitellään yleissopimuksen nojalla. Käytäntö on hyvin pitkälti samanlainen kuin elatusapuasetuksen mukaisissa eksekvatuurihakemuksissa.

Suomalaiselle kärjäoikeudelle pitää toimittaa hakemuslomakkeen lisäksi seuraavat asiakirjat (yleissopimus artikla 25):

1. päätöksen koko teksti;
2. asiakirja, josta käy ilmi, että päätös on täytäntöönpanokelpoinen alkuperävaltiossa, ja mikäli päätös on hallintoviranomaisen tekemä, asiakirja, josta käy ilmi, että 19 artiklan 3 kohdan vaatimukset täyttyvät, paitsi jos kyseinen valtio on 57 artiklan mukaisesti täsmentänyt, että sen hallintoviranomaisten päätökset täyttävät aina kyseiset vaatimukset;
3. jos vastaaja ei ole ollut läsnä eikä edustettuna menettelyissä alkuperävaltiossa, asiakirja tai asiakirjat, josta tai joista käy tapauksesta riippuen ilmi, että vastaajalle on ilmoitettu asianmukaisesti menettelystä ja hänellä on ollut mahdollisuus tulla kuulluksi tai että hänelle on ilmoitettu asianmukaisesti päätöksestä ja hänellä on ollut mahdollisuus riitauttaa se tai hakea siihen muutosta tosiasia- ja oikeuskysymyksen osalta;
4. tarvittaessa asiakirja, jossa todetaan elatusapurästti ja ilmoitetaan päivä, jona laskelma on tehty;
5. jos päätökseen sisältyy mahdollisuus sen automaattisesta tarkistamisesta indeksin perusteella, tarvittaessa asiakirja, joka sisältää asianmukaisten laskelmien tekemiseksi tarvittavat tiedot;
6. tarvittaessa asiakirja, josta käy ilmi, missä määrin hakija on saanut maksutonta oikeusapua alkuperävaltiossa.

1.8.4 Elatusapuasetusta ja yleissopimusta ei voida soveltaa päätökseen

Jos elatusapuasetusta tai vuoden 2007 Haagin yleissopimusta ei kumpaakaan voida soveltaa päätökseen, asia menee aina käsittelyyn Helsingin hovioikeuteen.

Laki ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta (370/1983) 11 pykälässä luetellaan asiakirjat, jotka tarvitaan hakemukseen.

Hakemukseen on liitettävä:

1. päätös alkuperäisenä tai viranomaisen oikeaksi todistamana jäljennöksenä;
2. todistus siitä, että päätös voidaan panna täytäntöön siinä valtiossa, jossa se on annettu;
3. kun päätös on annettu poisjäänyttä vastaajaa vastaan, alkuperäisenä tai oikeaksi todistettuna jäljennöksenä asiakirja, josta ilmenee, että haaste tai kutsu, jotka sisältävät 7 §:n 3 momentissa tarkoitetun ilmoituksen, on annettu tiedoksi sen valtion lain mukaisesti, jossa päätös on annettu;
4. milloin hakijana on viranomainen, asiakirjat, joista ilmenee viranomaisen oikeus pyytää täytäntöönpanoa;
5. jos asianosainen haluaa saada 10 §:ssä tarkoitetun maksuttoman oikeudenkäynnin, selvitys siitä, että hänelle on siinä menettelyssä, jossa päätös on annettu, myönnetty kokonaan tai osittain maksuton oikeudenkäynti; sekä
6. oikeaksi todistettu käänös suomen tai ruotsin kielelle hakemukseen liitetyistä asiakirjoista, jollei hovioikeus myönnä tästä poikkeusta.

Täytäntöönpano eksekvatuuripäätöksen jälkeen

Kun ulkomainen päätös on saatettu täytäntöönpanokelpoiseksi Suomessa, tulee siihen perustuva elatusapuvelka toimittaa täytäntöönpantavaksi ulosottovirastoon paperihakemuksella, jonka liitteenä on lainvoimainen eksekvatuuripäätös liitteineen.